

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇН
Західноукраїнський національний університет
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
Кафедра міжнародних економічних відносин

НАСАЛИК Вікторія Юріївна
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ
спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини
кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «бакалавр»

Виконав/ла студент/ка
групи МЕВз-41
В.Ю. Насалик

Науковий керівник
к.е.н., доцент,
Р.Р. Баглей

ТЕРНОПІЛЬ-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	6
1.1. Інвестиції в системі міжнародного руху капіталу	6
1.2. Форми і методи прямого іноземного інвестування	13
Висновки до розділу 1	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА УКРАЇНІ	21
2.1. Сучасні тенденції та динаміка прямого іноземного інвестування в міжнародній економіці	21
2.2. Оцінка залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.....	28
2.3. Оцінка Інвестиційної привабливості України.....	35
Висновки до розділу 2	41
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ	44
Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізація світової економіки створює якісно нову ситуацію для економічного розвитку країн, визначає нові орієнтири розвитку їх економічної політики. Залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на загальне становлення економіки сьогодні є одними з найважливіших. Необхідність подальших досліджень та аналізу міжнародних прямих іноземних інвестицій зумовлена інтернаціоналізацією та глобалізацією світових економічних процесів, а також появою нових об'єктів інвестування – країн із перехідною економікою. Міжнародні інвестиції посідають провідні позиції в структурі пріоритетів, зокрема і української економіки.

Українська економіка не може забезпечити економічну відбудову після війни і потребує нових можливостей для свого розвитку. Прямі іноземні інвестиції є важливим інструментом, який може допомогти. Вони забезпечують капітал, необхідний для підвищення прибутковості економічних секторів. Прямі іноземні інвестиції також є частиною політичних інвестицій - їм слід надавати пріоритет у діяльності уряду. З цієї причини він стимулює економічне зростання та покращує макроекономічні показники, коли використовується для розвитку ринку та його інфраструктури.

Ця тема особливо актуальна сьогодні, оскільки зміцнення економіки України неможливо без інвестиційного буму, в тому числі іноземного, без пошуку надійних і стабільних джерел капіталу і, зрештою, без створення сприятливого інвестиційного клімату.

Проблеми залучення іноземних інвестицій, створення сприятливого середовища для їх розвитку, механізмів стимулювання інвестиційної активності відображено в працях зарубіжних та українських учених Р. Алібера, Б. Губського, Д. Даннінга, Дж. Кейнса, В. Козіка, В.Новицький, О.Рогащ, Ф.Рухман, І.Фішер. Стратегічні пріоритети інвестиційного розвитку в умовах адаптації до глобалізації економіки висвітлено в працях О. Білорус, А. Гальчинський, В. Геєць, Д. Лук'яненко, Ю. Савельєв, А. Філіппенко.

Метою кваліфікаційної роботи є визначити шляхи розвитку залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Для досягнення поставленої мети необхідно розглянути наступні питання:

1. розглянути теоретичні аспекти механізму залучення прямих іноземних інвестицій;
2. здійснити аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в Україні та світі;
3. запропонувати вдосконалення механізму залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти удосконалення механізму залучення прямих іноземних інвестицій.

Об'єктом дослідження є ринок прямих іноземних інвестицій в Україні.

Методи дослідження: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, статистичний та узагальнення.

В якості теоретико-методологічної бази для цього дослідження були використані праці вітчизняних і зарубіжних вчених і громадських організацій з питань інвестиційного менеджменту та ефективності, а також українське інвестиційне законодавство та нормативні акти. Дана робота базується на матеріалах, використаних Державним агентством з інвестицій та інновацій, матеріалах державної статистики та навчальних посібниках, а також матеріалах, що відображають інвестиційну та фінансову діяльність об'єкта дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні і практичні положення кваліфікаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій.

Апробація. Результати дослідження апробовані на XVI Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених і студентів та опубліковані в збірнику наукових праць «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід». Тернопіль: ЗУНУ, 2023.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 62 сторінки комп’ютерного тексту, з них 56 сторінок основного тексту. Кваліфікаційна робота містить 5 рисунів, 8 таблиць, список використаних джерел містить 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1. Інвестиції в системі міжнародного руху капіталу

Одним із сучасних напрямів глобалізації є фінансова глобалізація, що включає вільний та ефективний рух капіталу між країнами та регіонами, принципи функціонування міжнародного ринку, створення та впровадження інституційної системи контролю світових фінансів.

Фінансова глобалізація є частиною економічної глобалізації, яка охоплює процеси руху капіталу, включаючи прямі та портфельні інвестиції.

Інвестиції є невід'ємною частиною діяльності будь-якої юридичної чи фізичної особи. У широкому розумінні «інвестиції – це будь-які вкладення задля досягнення мети інвестора – як матеріальної, тобто у вигляді прибутку, так і нематеріальної – соціального ефекту» [5].

Значна кількість тлумачень поняття «інвестиції» у сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі зумовлена широтою сутнісних сторін даного поняття. Кожен суб'єкт господарювання залежно від мети своєї діяльності матиме власне визначення інвестицій, яке, можливо, буде однобоким, але доповнюватиме всі інші, відтак створюючи загальну, об'єктивну характеристику поняття.

Сучасна наукова література пропонує різноманітні визначення категорії «інвестиції». Це цілком зрозуміло, оскільки інвестиції мають різноманітні форми і види, що відносяться до різних секторів економіки і переслідують різні цілі. Спробуємо узагальнити визначення категорії «інвестиції» (табл. 1.1). Слід зазначити, що всі ці визначення є певною мірою дискусійними, проте їх об'єднує наявність прибутку (приросту капіталу) як мети і кінцевого результату, а також присутність матеріально-технічних ресурсів як невід'ємної складової економічної діяльності.

Таблиця 1.1

Систематизація визначень і підходів до категорії «інвестиції»

Автор	Сутність поняття
Бланк І.О. [1, 17]	«Інвестиції - це сукупність інвестиційних ресурсів..., спрямованих на створення, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення основних фондів., джерелом яких є приріст капіталу в результаті виробничої чи невиробничої діяльності певного періоду»
Борщ Л.М. [2, 16]	«Інвестиції - це не що інше, як вилучення економічних благ з поточного споживання та використання їх у майбутньому й одночасно як створення запасу»
Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. [7, 196]	«Інвестиції - це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення в розвиток виробництва чи невиробничу сферу»
Кейнс Дж. [7, 15]	«Поточний приріст цінності капітального майна в результаті виробничої діяльності певного періоду», або «частина прибутку, що не була використана для споживання»
Макконелл К.Р., Брю С.Л. [13]	«Інвестиції - витрати на утворення нового виробництва, нагромадження засобів вже існуючого та збільшення матеріальних запасів»
Савицька Г.В. [19, 383]	«Інвестиції - це довгострокове вкладення коштів у активи підприємства з метою розширення масштабів діяльності, збільшення прибутку, підвищення конкурентоспроможності та ринкової стабільності підприємства»
Фішер С., Дорибуш Р., Шмалензі Р. [21, 549]	«Інвестиції - це витрати на створення нових потужностей з виробництва машин, фінансування житлового, промислового або сільськогосподарського будівництва та запасів»
Шарп У., Александр Г., Бейлі Дж. [22]	«Довгострокові вкладення державного або приватного капіталу в своїй країні та за кордоном з метою отримання прибутку в підприємствах різних галузей, соціально-економічні програми, інноваційні проекти»

Таким чином, інвестиції - це вкладення з метою збільшення капіталу. Водночас приріст капіталу має бути достатнім, щоб компенсувати інвесторам витрати на споживання в поточному періоді, винагородити їх за ризик і компенсувати втрати від майбутньої інфляції.

Інвестиції представляють собою цілеспрямоване використання капіталу, класифікація якого наведена на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Види інвестицій [8]

Іноземні інвестиції є найбільш бажаним капіталовкладенням для економік, що розвиваються, оскільки дозволяють реалізувати значні проекти. Також в країну приходять прогресивні технології, нові методи корпоративного управління тощо. Тому залежно від рівня контролю над підприємством іноземні інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

Прямі інвестиції передбачають вкладення в юридичний фонд компанії, з метою отримання фінансового прибутку та використання права контролю над цим об'єктом.

Портфельні інвестиції є керівництвом для формування інвестиційного портфеля, іншими словами, вони служать набором інвестиційних інструментів для досягнення інвестиційної мети, яка включає придбання цінних паперів з урахуванням принципів безпеки, прибутковості, зростання та гарантії [6].

Також у зовнішньоекономічній науці виділяють такі нові види іноземного

інвестування: «green field investment» – інвестиції у створення нових активів, «brown field investment» – придбання існуючих активів.

Фактори, які спонукають компанії здійснювати іноземні інвестиції, включають:

1. маркетинг, коли компанії прагнуть розширити ринок, щоб зберегти або збільшити обсяги продажів, торгові обмеження (поширення митних тарифів та інших обмежень, бажання покупців використовувати вітчизняні товари);

2. фактори витрат (отримання вигоди у витратах праці та сировини).

Джерелом інвестицій є надлишковий капітал, який базується на перевищенні заощаджень над інвестиціями в країні. Для забезпечення сталого економічного розвитку країни-експортера капіталу експорт чистих товарів або послуг має бути умовою фінансування експорту капіталу країни, що підтверджує необхідність державного контролю за іноземними капіталовкладеннями.

Мікроекономічний аспект визначення іноземних інвестицій базується на неокласичній теорії міжнародного руху капіталу. У рамках мікроекономічного підходу приділяється увага поясненню мотивації транснаціонального інвестування з точки зору інвесторів та аналізу їх впливу на розвиток суб'єктів господарювання [20].

В сучасних умовах глобалізації та світової економіки важливими чинниками розвитку економіки країни є поняття інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату.

В цілому інвестиційний клімат визначає інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик та інвестиційну активність. Інвестиційний потенціал означає матеріальні можливості економічного, соціального та природно-ресурсного характеру.

Інвестиційний ризик включає внутрішні та зовнішні фактори, які перешкоджають процесу реалізації інвестиційного потенціалу. Зазвичай у структурі виділяють політичні, правові, законодавчі, економічні та соціальні види ризику.

Інвестиційна привабливість поєднує в собі систему формальних і

неформальних критеріїв і виступає узагальнюючим показником, що підтверджує корисність капітальних вкладень у досліджуваний потенційний об'єкт інвестування.

Дослідження впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток країни дозволяє підкреслити, що прямі іноземні інвестиції можуть сприяти економічному зростанню шляхом збільшення сукупного капіталу. Поряд із позитивними наслідками іноземного капіталу можливі й негативні наслідки, серед яких, насамперед, витіснення з країни національного капіталу та компаній і капіталу на основі трансфертної ціни.

Залучення іноземних інвестицій узгоджується з перевагами та ризиками в країні перебування, які входять у поняття «інвестиційний клімат», що показує рівень сприятливості умов у тій чи іншій країні (регіоні, галузі) [14].

Дотепер усі глобальні тенденції та напрямки потоків іноземних інвестицій у системі міжнародного руху капіталу визначаються найбільш розвиненими об'єднаннями, такими як G20 та Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво. Тому на сучасні тенденції міжнародного руху капіталу в міжнародних економічних відносинах вплинула глобалізація світової економіки.

Основний рух міжнародного капіталу – прямі іноземні інвестиції – зазнає особливих змін, зумовлених різними економічними умовами. Загалом рух міжнародного капіталу відіграє важливу роль у економічному функціонуванні багатьох країн і стимулює їх розвиток до якісно нових рівнів розвитку [16].

Інвестиційна політика сталого відновлення, яка може фінансуватись міжнародними інвестиціями і є дуже важливою на сучасному етапі передбачає двоетапну реалізацію цілей, які включають промислову політику та фінансування проектів глобального відновлення. Стратегічний підхід, з одного боку, підвищує економічну та соціальну стабільність, для досягнення якої передбачається створити стимули для компаній інвестувати в більш стресостійкі ланцюги поставок.

З іншого боку, заохочуючи та сприяючи стратегічним галузям промисловості, збільшуючи інвестиції в інфраструктуру, зелену енергію та нові

технології, важливо збалансувати промисловість та інфраструктуру. З цією метою національні уряди створюють стратегічні портфелі проектів, які залучають інвестиції та полегшують контроль інвестиційної діяльності [22].

У широкому сенсі міжнародні інвестиції – це такі інвестиції, здійснення яких передбачає взаємовідносини економічних суб'єктів з різних країн, резидентів і нерезидентів з конкретною країною (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Рух інвестицій між країнами [23, 152]

Капітал вивозиться з країни базування. Суб'єкт інвестування – для фізичної особи – країна громадянства, для юридичної особи – країна реєстрації.

Рух підприємницького капіталу повинна характеризуватися такими характеристиками:

- 1) безпосередня організація та участь у виробничому процесі за кордоном;
- 2) характер довгострокового інвестування грошових коштів, фінансових та/або матеріальних активів;
- 3) перерозподіл власності між резидентами та резидентами конкретної країни;
- 4) цільова функція – повний контроль над об'єктом інвестування, прибутком і вигодою від бізнесу [3].

Інвестиції в підприємницьку діяльність здійснюються в різних формах, які класифікуються за різними ознаками.

1. За статтями інвестування виділяють реальні та фінансові інвестиції.

Реальні інвестиції бувають матеріальні (продукція, основні й оборотні кошти, будівлі, споруди, обладнання, ціни на товари тощо) і нематеріальні (майнові права, ліцензії, технічні, науково-практичні, технологічні напрацювання, проектно-кошторисна та інша документація тощо).

Інвестиції в нематеріальні активи, пов'язані з науково-технічним прогресом, іноді характеризують як інноваційні інвестиції. Фінансові інвестиції – інвестиції в різні фінансові інструменти (активи) такі як акції (інвестиційні) цінні папери, спеціальні (цільові) банківські вкладення, депозити, акції тощо.

2. За способом участі в інвестиційному процесі розрізняють прямі та непрямі інвестиції. Прямі інвестиції відомі тим, що інвестор обирає об'єкти інвестування та безпосередньо бере участь у фінансовому інвестуванні. Прямі інвестиції здійснюються підготовленими інвесторами, які мають достатню інформацію про інвестиції та знають метод інвестування. Прямі інвестиції, як правило, здійснюються у вигляді позик без інвестиційних посередників з метою отримання контрольного пакета акцій компанії.

Непрямі інвестиції – це інвестиції, які здійснюються за посередництва третіх сторін (інвестиційних або фінансових посередників). Не всі інвестори мають достатні навички для ефективного вибору об'єктів інвестування та подальшого управління ними. При цьому вони купують цінні папери, випущені інвестиційними або іншими фінансовими посередниками (наприклад, інвестиційними фондами або інвестиційними сертифікатами інвестиційних компаній), а зібрані таким чином кошти інвестують на власний розсуд у найбільш ефективні об'єкти інвестування. Вони беруть участь в управлінні, а отримані доходи розподіляють між клієнтами [10].

3. За формою власності інвесторів розрізняють іноземні та спільні інвестиції. Іноземні інвестиції – іноземні громадяни, юридичні особи та держави, наднаціональні інвестиційні інвестиції. Спільні інвестиції – інвестиції підприємств за участю суб'єктів даної країни та іноземних держав, а також іноземних інвесторів.

Слід розрізнити поняття «імпорт капіталу» та «іноземні інвестиції». Якщо

імпорт капіталу – це постійний потік іноземного капіталу, то іноземні інвестиції – це загальна сума іноземного капіталу, накопиченого в національній економіці за певний період часу.

Країна, де розташована компанія, в яку інвестовано, називається країною-джерелом (країною експорту), а країна, де розташована компанія, в яку інвестовано, називається країною-одержувачем (країна-одержувач, країна-імпортер).

Серед базових країн виділено такі групи: переважно експортери капіталу; чистий імпорт, який підтримує приблизний баланс експорту та імпорту капіталу.

Переміщуючи продукт за кордон, компанія порівнює альтернативні варіанти виробництва та продажу того самого продукту в національному регіоні та за його межами. Рентабельність прямих іноземних інвестицій прямо порівнюється з прибутковістю капіталу в країні інвестора [3].

Основними компонентами мікроекономічної стратегії міжнародного інвестування є:

- зменшення капітальних витрат і ризиків для нових потужностей;
- пошук нових джерел сировини або нової виробничої бази;
- розширення існуючих виробничих потужностей;
- реалізація переваг дешевих факторів товару;
- можливість усунення циклічної або сезонної нестабільності продукції, коригування процесу скорочення життєвого циклу продукції;
- наявність митних бар'єрів, які перешкоджають ввезенню товарів до країни і, таким чином, дозволяють іноземним постачальникам інвестувати капітал для виходу на ринок тощо [5].

1.2. Форми і методи прямого іноземного інвестування

Є багато способів, якими підприємство може вийти на закордонний ринок. Воно може використовувати непрямий підхід, як-от купівля акцій та облігацій у іноземного бізнесу, або може інвестувати в економіку напряду, створюючи

дочірні компанії чи створюючи спільні підприємства. Прямий підхід до іноземних інвестицій називається прямими іноземними інвестиціями.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) передбачають інвестиції фізичних осіб або організацій у бізнес за кордоном.

Але ПІІ – це більше, ніж просто переказ коштів. Це також забезпечує інвестору значний контроль над управлінням бізнесом. Прямі іноземні інвестори можуть отримати великий відсоток капіталу компанії. У крайніх випадках вони можуть придбати весь бізнес і розпочати нові операції з нуля.

Ключовою особливістю прямого інвестування є тривалий інтерес, тобто інвестори йдуть на довгострокову перспективу. У той час як одні вважають, що довгострокові інвестиції покращують місцеву економіку та створюють більше робочих місць, інші вважають це причиною взаємозалежності та нерівності.

Стратегія виходу на ринок прямого інвестування стосується того, як інвестор може інвестувати в бізнес за кордоном. Методи прямого інвестування включають: створення дочірньої компанії в іншій економіці, придбання або злиття з існуючим іноземним бізнесом та ініціювання спільного підприємства з іноземною фірмою [15].

Дочірня компанія – це фірма, яка належить материнській фірмі в іншій країні. Материнська компанія може володіти від 50% до 100% капіталу дочірньої компанії. Якщо власником є 100%, дочірня компанія називається дочірньою компанією, що перебуває у повній власності.

Злиття та поглинання означає купівлю всього бізнесу або злиття з ним для створення нового бізнесу. Терміни злиття та поглинання часто використовуються як синоніми, хоча вони дещо відрізняються. Злиття – це об'єднання двох підприємств для створення нового суб'єкта господарювання.

Придбання передбачає поглинання однією фірмою іншої фірми та встановлення її як нового власника.

Крім чистих злиттів і поглинань, існують також:

Консолідація – об'єднання основних видів діяльності двох фірм і відмова від старої структури.

Тендерні пропозиції – купівля акцій іншої фірми за певною ціною, а не за ринковою.

Придбання активів – пряме придбання активів іншої фірми (наприклад, до того, як вона збанкрутує).

Завершальний вид прямих інвестицій стратегія виходу на ринок є спільним підприємством.

Спільне підприємство – це партнерство двох фірм для взаємної вигоди.

Спільні підприємства допомагають компаніям використовувати ресурси одна одної (зокрема, місцеву робочу силу, досвід та інфраструктуру) і досягати ефекту масштабу.

Іноземний інвестор може інвестувати в бізнес за кордоном трьома основними способами:

1. Вертикальні прямі інвестиції;
2. Горизонтальні прямі інвестиції;
3. Конгломератні інвестиції.

Вертикальні прямі інвестиції є звичайним типом інвестування країн з розвинутою економікою в країни, що розвиваються.

Вертикальні прямі інвестиції означають фінансування або придбання фірм, які працюють в тому самому ланцюжку поставок.

Зворотні вертикальні можуть допомогти компаніям знизити витрати на виробництво шляхом переміщення виробництва в країни з низькими зарплатами, тоді як прямі вертикальні допомагають вирішити проблеми розподілу.

Горизонтальні прямі інвестиції означають фінансування або придбання підприємств у тій самій галузі, що й материнська компанія. Горизонтальні прямі інвестиції здійснюються, щоб уникнути тарифів і торговельних бар'єрів для більш ефективного продажу товарів на зовнішньому ринку. Це також дозволяє інвестиційній компанії отримати доступ до місцевих ресурсів, таких як кваліфіковані працівники та технології.

Конгломератні інвестиції відбуваються, коли компанія інвестує або поглинає непов'язані підприємства в інших країнах.

Термін «конгломерат» відноситься до корпорації, яка складається з кількох незалежних підприємств. Конгломератні прямі інвестиції здійснюються з метою диверсифікації бізнес-ризиків, розширення діяльності в нових сферах і зниження загальних операційних витрат [28].

Поширеною є класифікація прямих іноземних інвестицій:

- участь у створених підприємствах або придбання частки в діючих підприємствах (пайова участь у товаристві з обмеженою відповідальністю);
- створення підприємств у повній власності інвестора або придбання у повну власність існуючих підприємств;
- отримання або придбання акцій, облігацій, інших цінних паперів;
- отримання концесії на користування природними ресурсами, права землекористування, інших майнових прав.

Як форми відтворення прямі інвестиції існують за такими видами:

- нове будівництво або будівництво підприємств, будинків, споруд на нових місцях за новими проектами;
- розширення діючої організації – збільшення обсягів виробництва на діючих потужностях шляхом введення в дію нових основних фондів, аналогічних існуючим;
- реконструкція виробничої організації – оснащення діючих виробничих потужностей новою технологією та устаткуванням за новими комплексними проектами, проведення повного або часткового переоснащення обладнання та реструктуризації виробничих потужностей з метою переведення морально застарілого та виведеного з ладу обладнання на профіль виробництва;
- технічне оздоровлення – комплекс заходів, спрямованих на підвищення техніко-економічного рівня виробництва шляхом заміни старого обладнання новим, більш ефективним.

Такі класифікації не враховують багатьох важливих відмінностей у розподілі прямих іноземних інвестицій за формами, тому вони не можуть повною мірою описати природу останніх [18].

Глобалізація світової економіки створює якісно нову ситуацію для

економічного розвитку країн, визначає нові орієнтири розвитку їх економічної політики.

Залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на загальне становлення економіки сьогодні є одними з найважливіших. Необхідність подальших досліджень та аналізу міжнародних прямих іноземних інвестицій зумовлена інтернаціоналізацією та глобалізацією світових економічних процесів, а також появою нових об'єктів інвестування – країн із перехідною економікою. Міжнародні інвестиції посідають провідні позиції в структурі пріоритетів української економіки.

Міжнародні фінанси як економічну категорію визначають як сукупність взаємовідносин між суб'єктами господарювання на різних рівнях зі створенням і використанням коштів, необхідних для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Загальна система таких відносин включає кілька напрямів (міжнародні розрахунки та їх баланси, оподаткування у сфері зовнішньоекономічної діяльності, валютні системи, світовий фінансовий ринок, експорт капіталу та іноземні інвестиції) та спосіб розподілу.

Світове виробництво визначається прибутковістю капіталу, невизначеністю та ризиками, пропорційністю зростання реальним нормальним рівням. Іноземні інвестиції є важливим засобом руху фінансових потоків у світовій економічній системі [12].

Експерти Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) визначають прямі іноземні інвестиції для розширення виробництва товарів і послуг за межами національних кордонів, для купівлі імпортованих товарів.

У той же час інвестор контролює управління підприємствами, а інвестиції здійснюються в акціонерний капітал і короткострокові та довгострокові кредити підприємств. Прямі іноземні інвестиції включають первинні інвестиції та реінвестиції, тобто нерозподілену частку доходу об'єкта інвестування, а також переміщення капіталу в компаніях у формі позик і кредитів між прямим

інвестором і дочірніми компаніями, філіями компанії. Кількісним критерієм розмежування прямих і портфельних інвестицій вважається 10% об'єкта інвестування [6].

Однак прямі інвестиції можуть бути інвестиціями з невеликою часткою участі, але вони забезпечують участь інвестора в прийнятті управлінських рішень. Навіть якщо інвестиція перевищує 10%, вона не вважається прямою, якщо інвестор не може контролювати об'єкт інвестування. Загалом міжнародні інвестиції мають різні інвестиційні характеристики та цільову спрямованість, різні види та форми, обсяги, строки та джерела.

На обсяг, динаміку та ефективність міжнародної інвестиційної діяльності впливає сукупність взаємопов'язаних факторів, які формують напрямок діяльності щодо інвестування [5].

Критичною макроекономічною проблемою контролю над прямими іноземними інвестиціями в основних країнах (переважно індустріально розвинутих країнах) є баланс між інвестиційними доходами та витратами.

Інвестор з прямими іноземними інвестиціями буде безпосередньо зацікавлений в ефективній реалізації інвестиційних проектів, оскільки віддача від інвестицій є прибутком. Часто це супроводжується придбанням нової техніки, допомогою в організації виробництва і збуту продукції та іншими економічними і соціальними ефектами [8].

Глобальні підприємства найбільше зацікавлені у використанні іноземних інвестицій на благо своїх компаній. Як наслідок, ці два гравці – уряди та компанії – часом можуть протистояти.

Інвестиції в країні відбуваються, коли компанія вирішує створити потужності для виробництва або продажу своєї продукції; або прагне співпрацювати з місцевою компанією, інвестувати в неї або придбати її для контролю та доступу до місцевого ринку, виробництва чи ресурсів.

Висновки до розділу 1

Фінансова глобалізація є частиною економічної глобалізації, яка охоплює процеси руху капіталу, включаючи прямі та портфельні інвестиції.

Значна кількість тлумачень поняття «інвестиції» у сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі зумовлена широтою сутнісних сторін даного поняття. Сучасна наукова література пропонує різноманітні визначення категорії «інвестиції». Слід зазначити, що всі ці визначення є певною мірою дискусійними, проте їх об'єднує наявність прибутку (приросту капіталу) як мети і кінцевого результату, а також присутність матеріально-технічних ресурсів як невід'ємної складової економічної діяльності.

Іноземні інвестиції є найбільш бажаним капіталовкладенням для економік, що розвиваються, оскільки дозволяють реалізувати значні проекти. Також в країну приходять прогресивні технології, нові методи корпоративного управління тощо. Тому залежно від рівня контролю над підприємством іноземні інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

Інвестиційна привабливість поєднує в собі систему формальних і неформальних критеріїв і виступає узагальнюючим показником, що підтверджує корисність капітальних вкладень у досліджуваний потенційний об'єкт інвестування.

Основний рух міжнародного капіталу – прямі іноземні інвестиції – зазнає особливих змін, зумовлених різними економічними умовами. Загалом рух міжнародного капіталу відіграє важливу роль у економічному функціонуванні багатьох країн і стимулює їх розвиток до якісно нових рівнів розвитку.

Іноземний інвестор може інвестувати в бізнес за кордоном трьома основними способами:

1. Вертикальні прямі інвестиції;
2. Горизонтальні прямі інвестиції;
3. Конгломератні інвестиції.

Необхідність подальших досліджень та аналізу міжнародних прямих

іноземних інвестицій зумовлена інтернаціоналізацією та глобалізацією світових економічних процесів, а також появою нових об'єктів інвестування – країн із перехідною економікою. Міжнародні інвестиції посідають провідні позиції в структурі пріоритетів української економіки.

Загалом міжнародні інвестиції мають різні інвестиційні характеристики та цільову спрямованість, різні види та форми, обсяги, строки та джерела.

Інвестиції в країні відбуваються, коли компанія вирішує створити потужності для виробництва або продажу своєї продукції; або прагне співпрацювати з місцевою компанією, інвестувати в неї або придбати її для контролю та доступу до місцевого ринку, виробництва чи ресурсів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В МІЖНАРОДНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА УКРАЇНІ

2.1. Сучасні тенденції та динаміка прямого іноземного інвестування в міжнародній економіці

У сучасній системі міжнародних економічних відносин зростає роль міждержавного інвестиційного співробітництва, що зумовлено об'єктивною необхідністю посилення глобалізації на всіх рівнях. Глобалізація, яка спочатку мала переважно політичний характер, тепер охоплює переважно економічну та фінансову сфери.

Топ-5 секторів, які отримують найбільший приплив ПІІ в акціонерний капітал протягом 2021-2022 років [32]:

1. Комп'ютерне програмне та апаратне забезпечення (24,60%);
2. Сектор послуг (фінанси, банківська справа, страхування, нефінансовий/бізнес, аутсорсинг, дослідження та розробки, кур'єр, технічне тестування та аналіз, інше) (12,13%),
3. Автомобільна промисловість (11,89%),
4. Торгівля 7,72% ;
5. Будівництво (інфраструктура) (5,52%).

Приплив прямих іноземних інвестицій у виробничі сектори зріс на 76% у 2021-2022 роках порівняно з попереднім 2020-21 роком.

З березня 2020 року пандемія COVID-19 кардинально змінила спосіб життя мільйонів людей і компаній. Сказати, що пандемія серйозно перешкодила потокам прямих іноземних інвестицій, було б надзвичайним применшенням. Насправді приплив прямих іноземних інвестицій до розвинутих країн і країн з перехідною економікою впав на 58 відсотків у 2020 році. Серед розвинених ринків Європа особливо сильно постраждала: приплив ПІІ впав на 80%.

До пандемії багато країн уже переходили до політики протекціоністського типу та посилювали контроль над надходженням іноземних інвестицій. Після

пандемії ці теми, схоже, були екстрапольовані через додаткові фактори, такі як карантини, вузькі місця в глобальних ланцюжках поставок і збройні конфлікти.

Щороку понад 1 трильйон доларів США надходить у країни по всьому світу, але розподіл далеко не рівномірний. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), країнами з найбільшою часткою ПІІ у ВВП у 2022 році були [33]:

1. Кайманові острови.
2. Угорщина.
3. Люксембург.
4. Республіка Конго.
5. САР Гонконг (Китай).
6. Мальта.
7. Сінгапур.
8. Мозамбік.
9. Гайана.
10. Сейшельські острови.

Економіки Карибського басейну сильно постраждали від пандемії та припинення міжнародного туризму. Часто звіти про ПІІ виключають фінансові центри Карибського басейну, оскільки надходження з фінансового сектора часто можуть спотворювати загальну картину ПІІ. Що стосується прямих іноземних інвестицій, то інвестори часто зосереджені на транскордонних інвестиціях і нових проектах, а не на потоках капіталу.

Перегляд ПІІ у відсотках від ВВП не вказує на розмір економіки, у яку інвестують кошти. Деякі з перелічених вище економік набагато більші/менші за інші лише з точки зору ВВП, і коли ви ранжуєте економіки за загальними отриманими доларами ПІІ, картина майже повністю змінюється.

1. Китай: \$253,1 млрд;
2. США: 211,3 мільярда доларів;
3. Угорщина: \$171,4 млрд;
4. Німеччина: \$142,8 млрд;

5. Гонконг (Китай): \$117,5 млрд;
6. Сінгапур: \$74,8 млрд;
7. Індія: \$64,4 млрд;
8. Люксембург: \$62,1 млрд
9. Японія: \$61,5 млрд;
10. Британські Віргінські острови: 39,6 мільярда доларів.

Ці 10 країн разом отримали основну частину глобальних ПІІ, причому на Сполучені Штати та Китай припадає приблизно одна третина загального обсягу. Хоча деякі з цих країн дійсно мають природні ресурси, які могли б залучити іноземні інвестиції, справжньою перевагою є чисельність їхнього населення. Велика кількість населення означає велику кількість споживачів, і багатонаціональна компанія, як правило, хоче бути поруч зі своїми споживачами. Близькість дозволяє компанії зменшити витрати на доставку товарів і дозволяє їй уважно стежити за зміною смаків споживачів.

Прямі іноземні інвестиції є ознакою того, що зовнішній світ вважає економіку гідним місцем для розміщення капіталу. ПІІ дозволяють країнам, які не мають ноу-хау, виробленого всередині країни, освоювати ресурси, які вони, можливо, не змогли б отримати інакше.

Прибуток від використання капіталу можна використовувати для будівництва інфраструктури, покращення охорони здоров'я та освіти, підвищення продуктивності та модернізації промисловості [24].

Обсяги світового ринку прямих іноземних інвестицій розглянемо в розрізі вихідних та вхідних потоків іноземних інвестицій.

В табл. 2.1 представлено вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США.

Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. представлені в табл. 2.1 показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 129 552 млрд. дол. США.

Таблиця 2.1

Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США [33]

Країна	2020	2021	2022	Зміна +/-
Загальна сума інвестицій на рік	214 832	306 340	344 384	129 552
Australia		7 816	18 489	18 489
Austria*	1 954	4 030	2 431	477
Belgium	7 974	9 970	9 114	1 140
Canada	6 006	9 818	14 277	8 271
Chile	3 703	4 845	5 367	1 664
Colombia ²	901	1 433	3 097	2 196
Costa Rica ²	884	815	1 179	295
Czech Republic	2 196	3 331	2 479	283
Denmark*	1 375	2 153	1 763	388
Estonia	456	410	427	-29
Finland	1 610	2 550	2 491	881
France	1 380	4 402	3 219	1 839
Germany	8 258	9 733	9 630	1 372
Greece	373	376	337	-36
Hungary*	2 112	2 249	2 071	-41
Iceland*	-104	-81	80	184
Ireland	25 930	40 995	45 964	20 034
Israel ^{2,4}	1 312	2 948	3 320	2 008
Italy	545	1 916	1 107	562
Japan		8 300	7 720	7 720
Korea		2 638	3 700	3 700
Latvia	262	436	591	329
Lithuania	309	675	796	487
Luxembourg*	5 306	5 970	4 764	-542
Mexico*	16 196	12 132	10 919	-5 277
Netherlands*	26 638	33 210	45 138	18 500
New Zealand	1 206	2 006	2 072	866
Norway		-437	808	808
Poland*	4 316	7 836	7 584	3 268
Portugal*	761	1 045	1 617	856
Slovak Republic	840	979	1 094	254
Slovenia	151	247	411	260
Spain ²	6 582	7 531	7 186	604
Sweden	5 463	7 554	7 003	1 540
Switzerland*	13 346	23 488	22 206	8 860
Türkiye	570	1 598	1 301	731
United Kingdom	15 947	23 150	23 200	7 253
United States	33 514	58 272	69 432	35 918

Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США представлено на рис. 2.1.

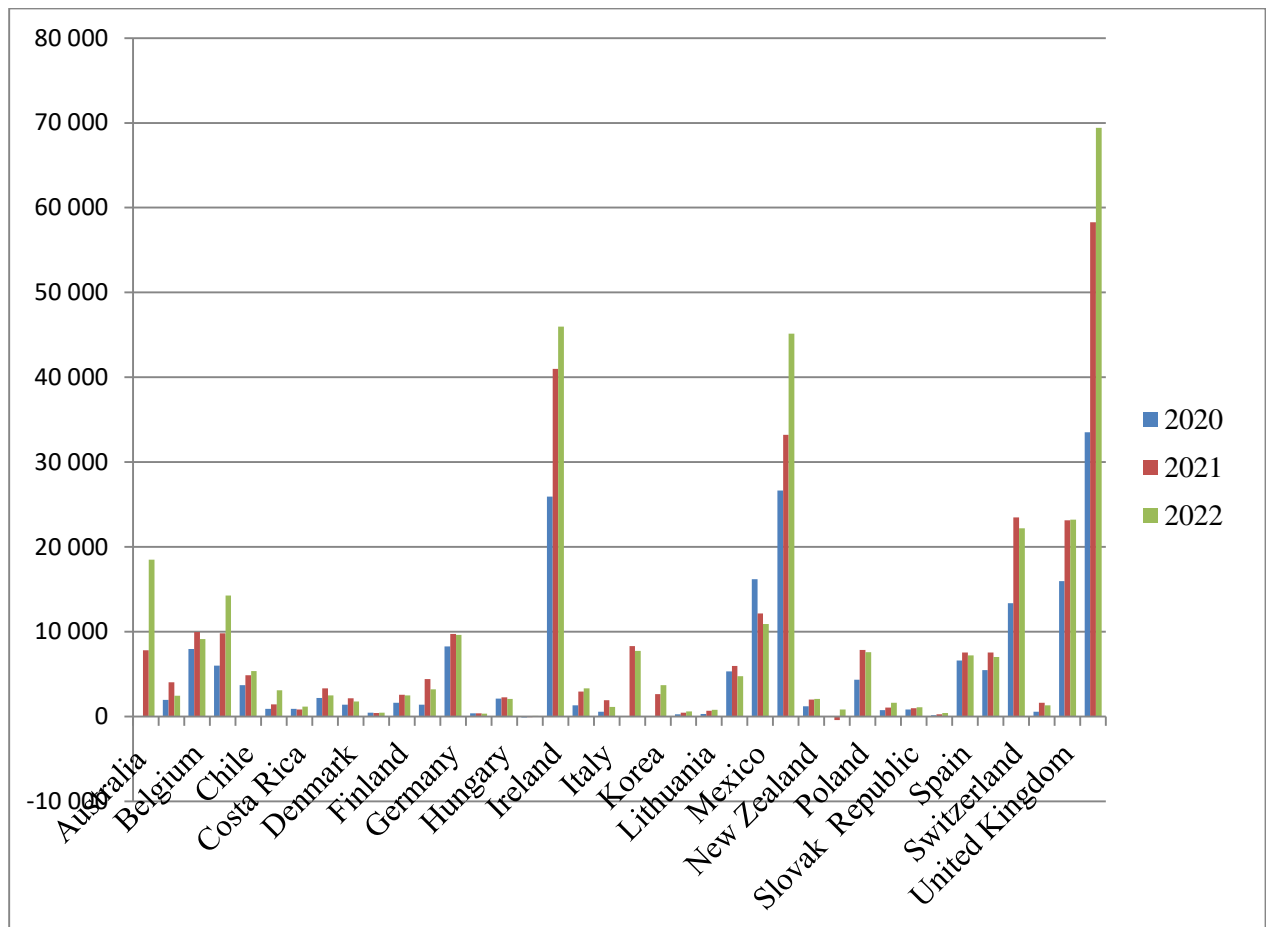

Рис. 2.1. Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США

Джерело: побудовано на основі таблиці 2.1.

В основному, це зумовлено збільшенням інвестицій таких країн, як: Австралія, Нідерланди, Велика Британія та ін.

Зменшення обсягів вхідних потоків іноземних інвестицій спостерігається в: Естонії, Греції, Болгарії, Люксембурзі та Мексиці.

В табл. 2.2 представлено вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США.

Таблиця 2.2

Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено
в млрд. доларів США [33]

Країна	2020	2021	2022 ^P	Зміна +/-
Загальна сума інвестицій на рік	274 842	412 015	430 693	155 851
Australia		5 144	6 774	6 774
Austria*	3 264	4 833	2 799	-465
Belgium	6 694	8 687	7 773	1 079
Canada	13 703	16 966	20 030	6 327
Chile	184	705	2 597	2 413
Colombia ²	637	827	969	332
Costa Rica	27	14	29	2
Czech Republic	432	964	603	171
Denmark*	3 693	5 056	5 392	1 699
Estonia	120	177	385	265
Finland	3 222	4 144	3 526	304
France	774	12 327	9 855	9 081
Germany	25 362	31 766	35 813	10 451
Greece	161	403	288	127
Hungary*	435	659	710	275
Iceland*	43	46	41	-2
Ireland	4 870	9 771	8 167	3 297
Israel ^{2,4}	599	1 787	2 423	1 824
Italy	3 804	8 962	6 899	3 095
Japan		31 755	35 356	35 356
Korea		4 998	4 477	4 477
Latvia	2	32	137	135
Lithuania	56	82	39	-17
Luxembourg*	4 278	4 283	3 571	-707
Mexico*	1 119	2 080	2 062	943
Netherlands*	28 034	31 550	39 494	11 460
New Zealand	-12	224	321	333
Norway		424	426	426
Poland*	-124	628	385	509
Portugal*	506	576	555	49
Slovak Republic	84	91	138	54
Slovenia	58	104	108	50
Spain	7 667	9 175	9 366	1 699
Sweden	7 952	10 596	9 909	1 957
Switzerland*	21 077	24 203	21 820	743
Türkiye	336	745	575	239
United Kingdom	22 194	37 886	45 789	23 595
United States	113 590	139 346	141 093	27 503

Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. представлені в табл. 2.2 показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 155 851 млрд. дол. США.

Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. дані виражено в млрд. доларів США представлено на рис. 2.2.

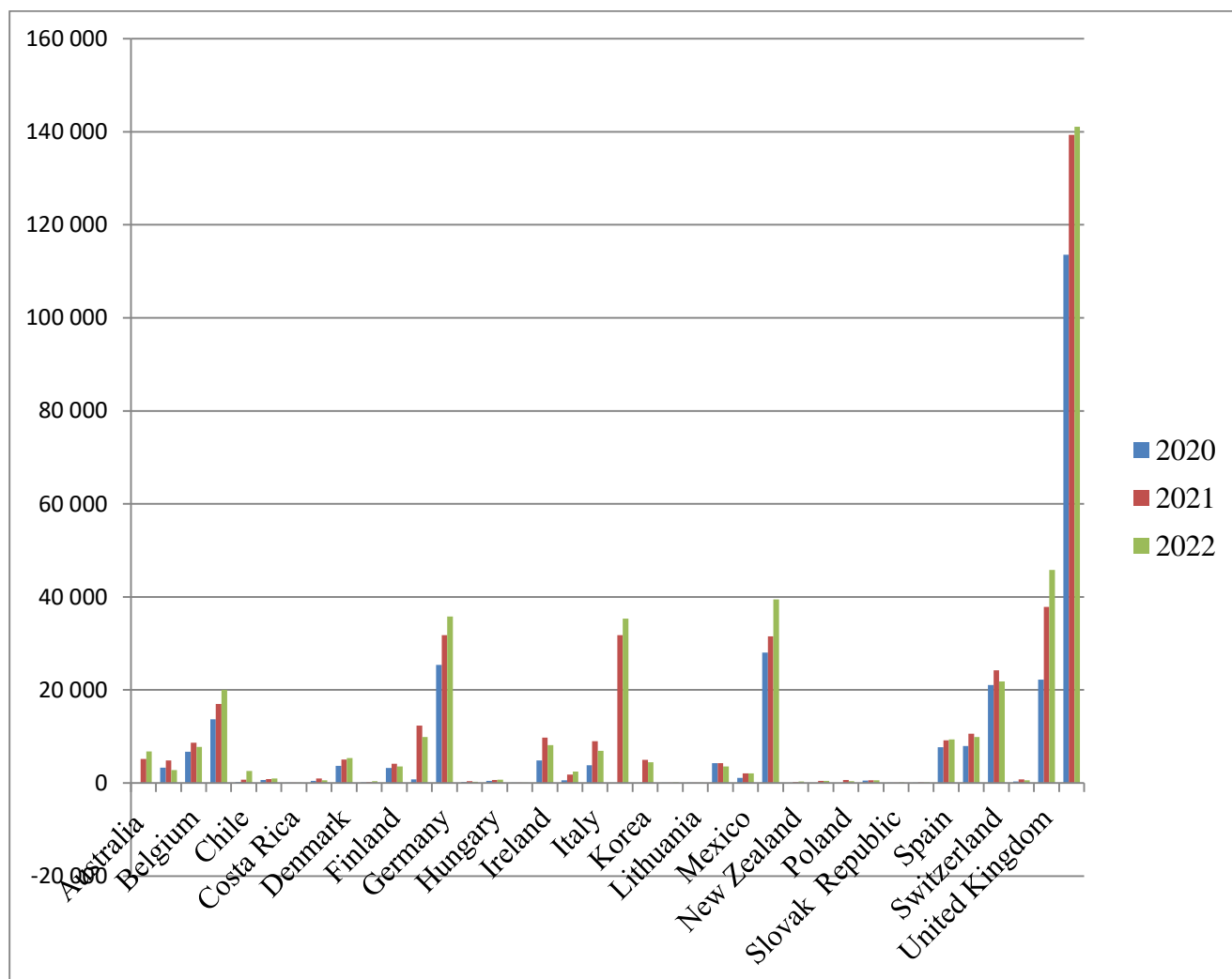

Рис. 2.2. Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр.

Джерело: побудовано на основі таблиці 2.2.

В основному, це зумовлено збільшенням інвестицій таких країн, як: Австралія, Канада, Німеччина, Японія, Велика Британія та ін.

Зменшення обсягів вихідних потоків іноземних інвестицій спостерігається в: Люксембурзі та ін.

Найбільшими реципієнтами ПІІ у всьому світі в 2022 році були Сполучені Штати, Ірландія і Велика Британія.

Основними джерелами відтоку ПІІ у всьому світі були Сполучені Штати, Японія і Китайська Народна Республіка [33].

Вихідні та вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. та їх зміна зумовлені наступними факторами: зі збільшенням попиту компанії на інвестиційних капітал, він надходить в країну, тоді як зі збільшенням попиту компанії на певний природний ресурс вона направляє інвестиції в країну, де знаходиться ресурс, і навпаки, чим вище швидкість виробництва певного продукту на підприємстві, тим більше воно залучає прямих іноземних інвестицій, і навпаки, чим більше компанія виробляє для внутрішнього ринку, тим більше прямих інвестицій вона залучає, і навпаки, чим більше компанія виробляє для внутрішнього ринку, тим більше вона експортує і навпаки. Більшість корпорацій повною мірою використовують переваги ефекту масштабу на внутрішньому ринку, перш ніж інвестувати за кордоном.

2.2. Оцінка залучення прямих іноземних інвестицій в Україну

Інвестиційна діяльність відіграє значну роль в економічних процесах будь-якої країни, оскільки завдяки залученим інвестиціям створюються нові підприємства, створюються нові робочі місця, модернізується обладнання на діючих підприємствах, впроваджуються інновації, розвивається інфраструктура. Тому одним із стратегічних завдань держави є створення сприятливого клімату для інвестицій.

Економічне зростання надзвичайно важливе для України та її регіонів. Саме сутність і темпи економічного зростання визначають динаміку економічного розвитку країни, забезпечуючи поступальний розвиток суспільства.

Щоб забезпечити добре продуману інвестиційну стратегію, важливо розробити чіткий SWOT-аналіз, який може допомогти забезпечити довгостроковий успіх інвестиційної політики в Україні (таблиці 2.3, 2.4).

SWOT-аналіз – це спеціальна техніка, яка використовується для визначення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, щоб мати можливість розробити дорожню карту для досягнення стратегічних цілей. Стратегічними цілями для України є розвиток її економіки та спроможності бути сильним партнером.

Таблиця 2.3

SWOT-аналіз прямих іноземних інвестицій в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> – іноземний капітал може виступати стимулом для української економіки; - може полегшити доступ до капіталу доповнюючи внутрішній капітал; - може полегшити доступ до нових технологій. ноу-хау та управління; - посилення конкуренції серед місцевих виробників; - підвищення ефективності виробництва; – Україна зможе максимізувати свої післявоєнні можливості працевлаштування; - розвиток і нарощування експортно-транзитного потенціалу; - розвиток людського капіталу. 	<ul style="list-style-type: none"> - низька ліквідність ринку України через війну; - нестабільна економіка та валюта; - відсутність законодавчої бази для ПІІ в Україні; - керованого не буває. стабільна політика щодо ПІІ в Україні відповідно до міжнародних стандартів; - роль ПІІ та весь процес, що відбувається, в Україні не до кінця усвідомлений; - перешкоди для внутрішніх інвестицій.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - удосконалити інвестиційну політику для залучення міжнародних інвесторів; - розробка економічних стимулів для іноземних інвесторів: податкові пільги, пільгові тарифи або певні стимули; - розробити систему страхування військових ризиків та страхування інвестицій; - визначити пріоритетність цільових секторів в Україні для ПІІ ; - покращення транспортної та складської інфраструктури з міжнародною сертифікацією; - стабільність валютного курсу. 	<ul style="list-style-type: none"> - ризики для вітчизняних компаній, якщо вони не встигають за швидкістю міжнародних вимог; - зміна внутрішнього ринку на зовнішній; - в Україні немає єдиного джерела даних та методології; є три джерела даних: Укрстат, Узгоджене дослідження прямих інвестицій, Національного банку та МВФ CDIS.

Джерело: розроблено автором на основі даних Lloyds Bank, ПІІ в Україні, 2023 рік.

Таблиця 2.4

SWOT-Аналіз ПІІ в Україну для іноземних інвесторів

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - Україна має вигідне геополітичне положення і може приєднатися до Заходу та Сходу; - високий рівень природних ресурсів; - велика міжнародна підтримка та допомога Україні, особливо під час війни; - недорогі технології та робоча сила; - національна стратегія збільшення ПІІ; - великий внутрішній ринок; - відсутність націоналізації ПІІ; - дешева робоча сила та енергія. 	<ul style="list-style-type: none"> - військові ризики та геополітичні ризики; - політична нестабільність; - відсутність реальної ринкової економіки; - нестабільна економіка, нестабільна валюта; - слабкий бізнес-клімат; - слабка законодавча база. Його складність, погане виконання контракту; - високий зовнішній борг.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> - мати додаткові економічні стимули: податкові пільги, пільгові тарифи або спеціальні стимули; - нові ринки; - перевірений сільськогосподарський, енергетичний і природно-ресурсний потенціал; - розвивати транзитний потенціал; - удосконалення інвестиційної політики та національної стратегії збільшення ПІІ; - розвивати систему страхування: страхування військових ризиків та інвестицій. 	<ul style="list-style-type: none"> - високий рівень корупції; - високий рівень бюрократії; - військова міграція людей і компаній; - відсутність системи страхування від військових ризиків.

Джерело: розроблено автором на основі даних Lloyds Bank, ПІІ в Україні, 2023 рік.

В таблицях із SWOT-аналізом ПІІ (Таблиця 2.3 - SWOT Аналіз ПІІ в Україні; Таблиця 2.4 - SWOT-аналіз ПІІ в Україну для іноземних Інвестори) чітко виділено як переваги, так і водночас виклики недостатньо розвиненого управління ПІІ в Україні. Україна має переваги, якими можна залучити іноземних інвесторів: її геополітичне розташування, можливість сполучення Заходу і Сходу, наявна інфраструктура, дешеві трудові ресурси, дешева енергія ресурси та відсутність націоналізації ПІІ, великий внутрішній ринок та ін. Проблема України у залученні ПІІ полягає не у відсутності переваг або ресурсів, а у відсутності ефективної інвестиційної політики та управління, а також неефективне використання своїх

переваг і ресурсів.

З метою досягнення реального розвитку ПІІ в Україні. Україна повинна переглянути і подолати ключові проблеми, які існували ще до війни: тіньову економіку та корупція, а також відсутність реальної політики, спрямованої на підвищення макроекономічних факторів і зробити привабливими та розвивати основні сектори економіки України.

Для аналізу реальної ситуації з прямих іноземних інвестицій в Україні, доцільно розглянути це питання з двох точок зору. Одне – війна з росією, а інше – тіньова економіка.

Для того, щоб мати чітке розуміння ситуації з ПІІ в Україн, насамперед, необхідно відповісти на питання, чому потоки ПІІ в Україну не збільшуються, а зменшуються, розрізняючи процес ПІІ в періоди до і після війни.

Більшість довоєнних потоків ПІІ надходили через організації спеціального призначення (офшорні компанії). Цікавим фактом щодо потоків ПІІ (особливо довоєнних ПІІ) було те, що ці потоки були, як правило, українського чи російського походження. Це явище називається «поверненням». Це означає, що українські резиденти спочатку виводять свої капітали в офшори суб'єктам, щоб уникнути податків і мати довіру. У більшості випадків це офшорні інвестиційні рахунки відкрито на ім'я конкретної компанії, що надає більш сприятливі можливості в податковому регулюванні, а потім капітал інвестується назад в Україну як ПІІ. Такі офшорні організації часто використовуються в незаконних цілях, зокрема для відмивання грошей і ухилення від податків.

Інвестори використовують спеціальні (офшорні) компанії в таких країнах, як Кіпр та Нідерланди платять менше податків, отримують спеціальний статус, а потім реінвестують капітал в Україну.

Кіпр є членом Європейського Союзу (ЄС), приваблива офшорна юрисдикція через низькі податкові ставки для компаній, прості бюрократичні процедури та угоди про уникнення подвійного оподаткування з понад 40 країнами, у тому числі Україна, з якою у 2012 р. підписано протокол з Центральним банком Кіпру. Відтік ПІІ з Кіпру в 2021 році становив 232,632,4 млн євро до Європи та 72 498,9

млн євро до США [Центральний банк Кіпру. 2021].

Нідерланди також мають угоди про уникнення подвійного оподаткування з понад 78 країнами, у тому числі й Україна, з якою у 2012 році підписано протокол. За даними Dutch Trade in Facts and Figures, найбільші частки ПІІ у 2018 р. текли до Німеччини, США, Франція, Китай і Польща. Хороший приклад спеціальної (офшорної) компанії є нідерландська компанія VimprelCom3.

Ситуація з довоєнними ПІІ стає зрозумілою з аналізу країн, які становили найбільші частки ПІІ в Україну, який показаний на рис. 2.3.

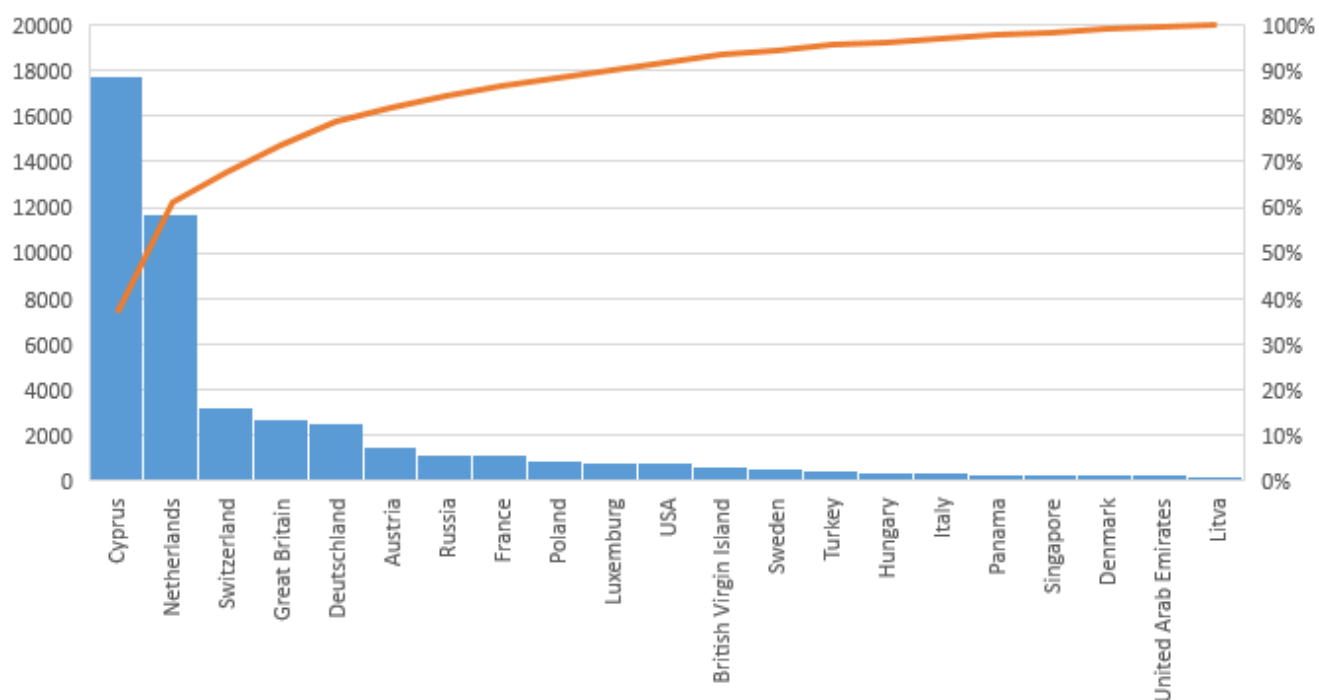

Рис. 2.3. Країни-інвестори в Україну за 2019–2021, млн дол

Джерело: Національний банк України, 2023р.

На рисунку 2.3 представлена динаміка ПІІ в Україні за 2019-2021 рр. (вимірюється в мільйонах доларів США) з різних країн. Рисунок побудований на основі даних Національного банку та включає країни з найбільшою часткою ПІІ в Україну. Дані не включають тимчасово окуповані території АР Крим, м Севастополя, Донецької та Луганської областей.

Отже, можна зробити висновок, що основні проблеми ПІІ пов'язані з тіньовою економікою та корупційними схемами. ПІІ через офшорні компанії

змінюють лише кількість надходжень інвестицій в Україну, але не їх якість. У цьому випадку реальна економічна ситуація не покращується.

Другою найбільшою проблемою для ПІІ в Україні є незахищеність, військові ризики та руйнування інфраструктури, що призвело до зменшення потоків ПІІ (як припливу, так і відтоку). Відтік ПІІ з України в 2021 році становитиме \$436 млн., \$621 млн в 2019 р., 980 млн дол. у 2012 р. (до початку конфлікту з Росією). [52]. Потоки ПІІ в Україну зменшились на 7 мільярдів доларів США у 2020 році, що перетворюється на чисте дезінвестування (-868 мільйонів доларів США) [54]. Коли ми говоримо про інвестиції, важливо не забувати про збалансованість інвестицій, тобто баланс між ризиками та прибутками (доходами). У такому випадку більшість іноземних інвесторів шукатимуть стабільні та скромні прибутки (прибуток на капітал) разом із високими гарантії збереження капіталу.

Далі ми розглянемо чистий приплив ПІІ та чистий відтік ПІІ, див. рис.2.4 та 2.5.

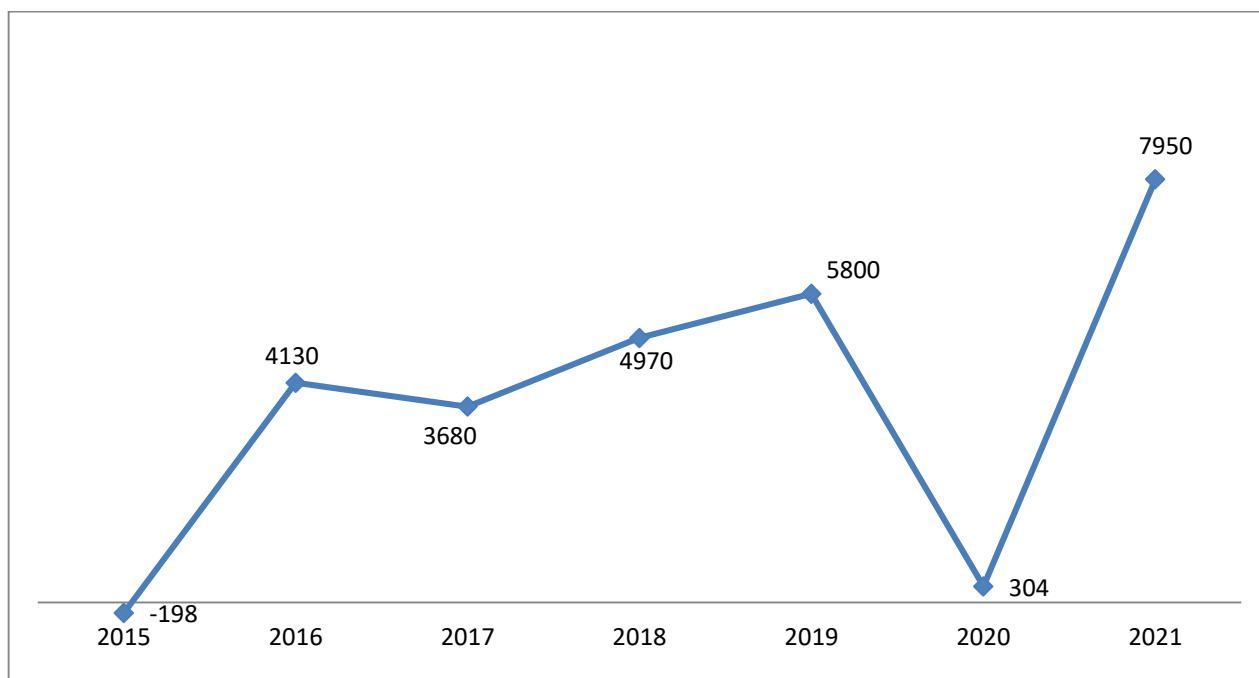

Рис. 2.4. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну (дол. США), 2015-2021рр., млн. дол.

Джерело: дані Світового банку, 2023 рік.

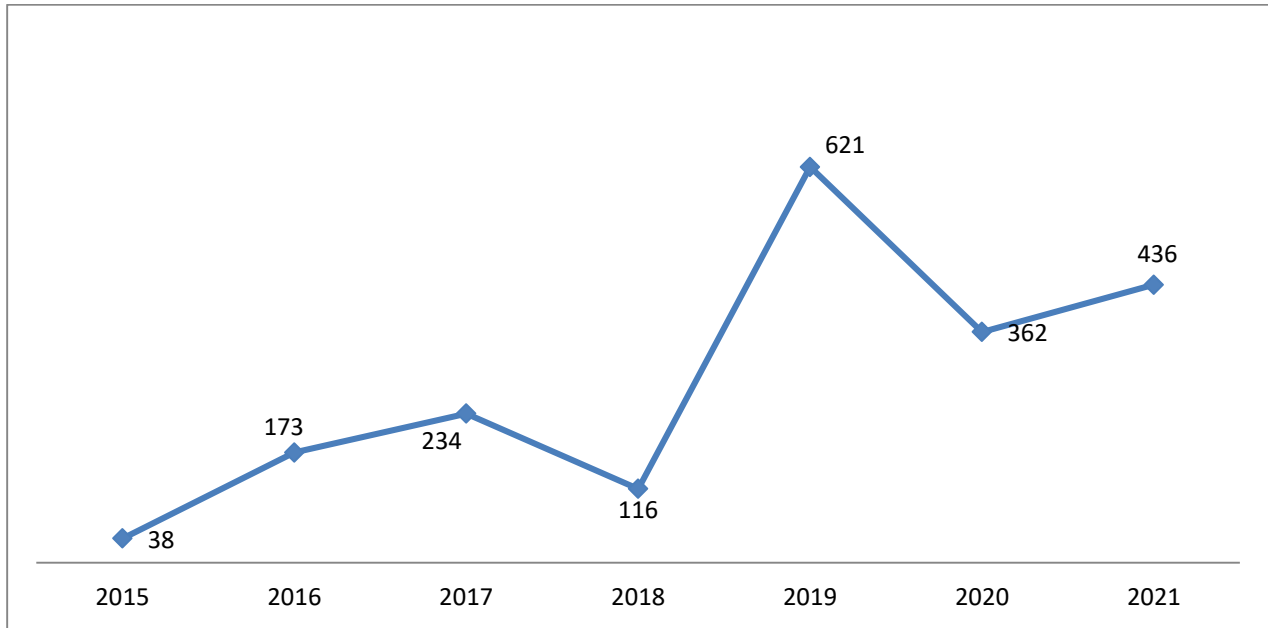

Рис. 2.5. Чистий відтік ПІІ з України (дол. США). 2015-2021, млн. дол.

Джерело: дані Світового банку, 2023 рік.

Рисунки 2.4 та 2.5 показують високий рівень волатильності чистого припливу ПІІ та чистого відтоку ПІІ, що свідчить про нестабільний бізнес-інвестиційний клімат в Україні. Додатковим може стати відсутність в Україні системи страхування військових ризиків, який слід вирішити на національному рівні, щоб підвищити привабливість України для ПІІ.

Існує проблема неефективного використання інвестиційного потенціалу протягом тривалого часу незалежності України, що пов'язано з політичною та економічною нестабільністю, відсутністю належної законодавчої бази та її постійних змін, високий рівень корупції та бюрократія, відсутність системи страхування інвестицій та вплив війни.

Незважаючи на внесені зміни до законодавчої бази: у 2021 році було прийнято Національну стратегію збільшення ПІІ, у 2018 році – було прийнято закон для підвищення прозорості та нових змін у правовій системі: новий податок, набули чинності знижки та звільнення від сплати ввізного мита; рівень інвестицій (приплив ПІІ) в Україні не збільшується.

24 лютого 2022 року Росія розпочала військовий конфлікт на українській території, який глибоко порушує поточний політичний та економічний контекст в країні і матиме значні наслідки для інвестиційного клімату.

Україна має великий внутрішній ринок, підтверджений сільськогосподарський потенціал, енергетичні та мінеральні ресурси та стратегічне географічне розташування, що робить її транзитним вузлом і воротами до Європи та Євразії.

2.3. Оцінка Інвестиційної привабливості України

Іноземні інвестори перед тим, як інвестувати, звертають увагу на інвестиційний клімат країни. Інвестиційний клімат – це сукупність локальних факторів: соціально-економічних і політичних чинників, що приваблюють інвестори. Існують міжнародні індекси оцінки інвестиційного клімату країни та його подальша привабливість для ПІІ. Важливо вивчити позицію України за цими показниками, щоб зрозуміти вузькі місця.

Усі фактори, що впливають на інвестиційний клімат в Україні, можна розділити на дві групи: статичний і динамічний. До першої групи належать фактори, які неможливо змінити, наприклад, географічні фактори та розмір ринку. До другої групи належать фактори, які можна змінити і вдосконалити, наприклад, державну інвестиційну політику та конкретні заходи щодо створення привабливі умови для інвестування та розвитку ПІІ в Україні.

Для оцінки інвестиційної привабливості України ми пропонуємо використовувати Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс інвестиційної привабливості ЕВА та Індекс екологічної ефективності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Індекси оцінки інвестиційної привабливості

Індикатор	Організація	Максимальне значення	роки			
			2017	2018	2019	2020
Індекс легкості ведення бізнесу	Світовий банк	190 (рейтинг)	80	76	71	64
Індекс глобальної конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	рейтинг	85	81	85	
		максимальне значення рейтингу	138	137	141	
Індекс інвестиційної привабливості ЄБА	European Business As-товариство	5	3,15	3,07	2,95	2,4

Джерело: на основі [52], [53], [29]

Індекс легкості ведення бізнесу оцінює умови ведення бізнесу за 10 показниками, рейтинг складається зі 190 країн. Складові індексу оцінюють нормативно-правові акти, що регулюють діяльність малого та середнього бізнесу, та їх використання на практиці. Рейтингова оцінка у 2020 році включає: «створення підприємств», «отримання дозволів на будівництво», «підключення до системи електропостачання», «реєстрація власності», «отримання кредитів», «захист міноритарних інвесторів», «оподаткування», « міжнародна торгівля», «Забезпечення виконання контрактів», «Вирішення питання неплатоспроможності» (World Bank, 2020). Ці показники можуть бути використані для аналізу нормативно-правових умов інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Ці показники можуть бути використані для аналізу нормативно-правових умов інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Індекс глобальної конкурентоспроможності публікується Всесвітнім економічним форумом і до 2017-2018 років складався з трьох основних груп підіндексів: «Основні вимоги», «Стимулятори продуктивності» та «Фактори інновацій та вдосконалення» (Всесвітній економічний форум, 2020). 16 жовтня 2018 року Всесвітній економічний форум опублікував Глобальний індекс конкурентоспроможності 4.0 у 2018 році, розрахований за новою методологією, згідно з яким Глобальний індекс конкурентоспроможності вимірює готовність

країн до четвертої промислової революції, охоплює 140 країн, оцінюється конкурентоспроможність за 98 показниками, згрупованими за 12 компонентами. Він включає чотири підіндекси: «Створення сприятливих умов», «Людський капітал», «Ринки» та «Інноваційна екосистема» (Всесвітній економічний форум, 2020). За індексом глобальної конкурентоспроможності 4.0 Україна у 2019 році посіла 85 місце – погіршення макроекономічних показників (вниз на 2 позиції), нестабільна фінансова система (з 117 до 136), охорона здоров'я – переміщення з 94 на 101 місце. Зростання рейтингів відбулося в динаміці бізнесу (на 1 позицію), на ринку праці (з 66 до 59 місця), а також на ринку товарів – на 16 позицій (World Economic Forum, 2020). У 2020 році ВЕФ підвищив рейтинг індексу глобальної конкурентоспроможності, замінивши щорічне видання спеціальним: «Як країни просуваються на своєму «шляху до відновлення». The Global Competitiveness Report, Special Edition 2020: How Countries are Performance on the Road to Recovery Відродження конкурентоспроможності, а також погляд на перехід до нових економічних систем, як спосіб підвищення «продуктивності», «спеціальності», а також як цілі «планети». Проаналізувавши решту наявних статистичних даних по 37 країнах світу та оцінивши лише пріоритети їх економічних перетворень, визначено пріоритети економічних перетворень для оновлення економіки. Рекомендації згруповано відповідно до кількох загальних вказівок, розроблених для:

- 1) відродження та трансформація дружнього середовища;
- 2) оновлення та трансформація людського капіталу; 3) регенерація та трансформація ковшанок;
- 4) регенерація та трансформація інноваційної екосистеми. У 2021 році WEF планує перейти до однорангового аналізу глобальної конкурентоспроможності країни [53].

Найактуальнішим методом оцінки інвестиційної привабливості країни є метод Європейської Бізнес Асоціації (ЕВА) (European Business Association, 2020). Головною перевагою є більша реалістичність та експертна оцінка стану економіки компаніями, що працюють на внутрішньому ринку. Індекс визначається на основі

результатів опитування керівників підприємств, які працюють в Україні (резидентів і нерезидентів). У 2020 році інвестиційний індекс ЄБА знизився до 2,4, що є найнижчим значенням з 2013 року. Основні невирішені проблеми – несприятливий інвестиційний клімат, епідемія коронавірусу та викликаний нею карантин, відсутність доступу до системи суден, робочої сили, політична та економічна нестабільність, високий рівень корупції, тіньова економіка.

Успіхи та недоліки країн у екологічній сфері оцінюються на основі Індексу екологічної ефективності (EPI) [57], розробленого Центром екологічної політики та права Єльського університету у співпраці з Колумбійським університетом та Всесвітнім економічним форумом.

Методологія розрахунку та практичного використання Індексу екологічної ефективності дозволяє порівнювати досягнення країн у сфері здоров'я навколишнього середовища та життєздатності екосистем, він розраховується кожні два роки. EPI у 2020 році базується на 32 показниках, з урахуванням цих показників сформовано 11 категорій, що відображають стан навколишнього середовища та життєздатність: якість повітря, санітарія та вода, забруднення важкими металами, утворення та розміщення відходів, біорізноманіття та середовище проживання, екосистемні послуги, рибальство, кліматичні зміни, забруднення повітря, сільське господарство, водні ресурси. Індекс екологічної ефективності включає рейтинг країн для оцінки впливу навколишнього середовища на здоров'я людини та управління природними ресурсами (Таблиця 2.6).

Індекс оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів, найкращим є вищий показник. Згідно з дослідженнями Єльського та Колумбійського університетів, перше місце в Індексі екологічної ефективності 2020 року зайняла Данія, яка з 2016 року стабільно тримає позицію серед лідерів. Друге місце посів Люксембург, а Швейцарія опустилася на третє, незважаючи на лідерські позиції у 2014 році. і 2018 р. У першій десятці найуспішніших країн з точки зору екологічної ефективності продовжують домінувати європейські країни, у першій п'ятірці – Великобританія та Франція.

Таблиця 2.6

Позиції України та окремих країн світу за Індексом екологічної ефективності
за 2014-2020 рр.

рік	2014 рік		2016 рік		2018 рік		2020 рік	
Компоненти індексу	20 показників, 9 категорій		20 показників, 9 категорій		24 показники, 10 категорій		32 показники, 11 категорій	
Країна	місце	Показник рейтингу	місце	Показник рейтингу	місце	Показник рейтингу	місце	Показник рейтингу
Країни-лідери								
Данія	13	76,92	4	89,21	3	81,6	1	82,5
Люксембург	2	83,29	20	86,58	7	79,12	2	82,3
Швейцарія	1	87,67	16	86,93	1	87,42	3	81,5
Велика Британія	12	77,35	12	87,38	6	79,89	4	81,3
Франція	27	71,05	10	88,2	2	83,95	5	80,0
Фінляндія	18	75,32	1	90,68	10	78,64	7	78,9
Швеція	9	78,09	3	90,43	5	80,51	8	78,7
Ісландія	14	76,5	2	90,51	11	78,57	17	72,3
Словенія	15	76,43	5	88,98	34	67,57	18	72
Австралія	3	82,4	13	87,22	21	74,12	13	74,9
Сінгапур	4	81,78	14	87,04	49	64,23	39	58,1
Чеська Республіка	5	81,47	27	84,67	33	67,68	20	71
Позиції України								
Зімбабве	94	49,5	129	59,25	149	43,41	123	37
Венесуела	57	57,8	56	76,23	51	63,89	59	50,3
Аргентина	93	49,55	43	79,84	74	59,3	54	52,2
Україна	95	49,01	44	79,69	109	52,87	60	49,5
Уругвай	70	53,61	65	73,98	47	64,65	61	49,1
Антигуа і Барбуда	96	48,89	122	62,55	76	59,18		48,5
Куба	64	55,07	45	79,04	55	63,42	64	48,4
Туреччина	66	54,91	99	67,68	108	52,96	99	42,6
Гватемала	98	48,06	89	69,64	110	52,33	149	31,8

Джерело: на основі [44]

Порівняно з 2018 роком Україна піднялася на 49 сходинок і посіла 60 місце, незважаючи на зміни в методології розрахунку ЕРІ та додавання показників. Сусіди – Венесуела та Уругвай (у 2014 році – Зімбабве та Антигуа і Барбуда, у 2016 році – Аргентина та Куба, у 2018 році – Туреччина та Гватемала). Україна програє середнім оцінкам розвинених країн ЄС за більшістю компонентів Індексу екологічної ефективності. У 2020 році ІЕЕ України склав 49,5 бала. Крім того,

найнижчі значення отримали індикатори, що оцінюють рибальство (12,4), водні ресурси (14,1), а найкраще (88,4) Україна отримала індикатор сільське господарство. Останнім часом Україна досягла прогресу за більшістю показників ЕРІ.

Для отримання узагальненого показника інвестиційної привабливості України на основі розглянутих міжнародних індексів пропонується визначати Загальний індекс інвестиційної привабливості країн як середнє значення індексів (Ease of Doing Business Index, The Global Competitiveness Index, ЕВА). Індекс інвестиційної привабливості, Індекс екологічної ефективності).

Відповідно до запропонованої методики укрупнений показник стану бізнес-середовища країни (1) розраховується за формулою:

$$I_{ias} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{i_n}{i_{n \max}} \quad (2.1)$$

де, I_{ias} - загальний індекс інвестиційної привабливості країни; n - кількість компонентів, що використовуються для оцінки, i_n - рейтинговий номер за індексом; $i_{n \max}$ - максимальне значення індексу за номером рейтингу.

Результати оцінки інвестиційної привабливості України наведено в Таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Результати оцінки інвестиційної привабливості України

Індикатор	Значення						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Загальний індекс інвестиційної привабливості країни	0,51	0,55	0,63	0,65	0,61	0,59	0,41

Загальний індекс інвестиційної привабливості України свідчить про покращення інвестиційного клімату в 2016-2017 роках і його погіршення в 2018-2020 роках, внаслідок чого Україна залишається в зоні ризикованого інвестування.

Підтримати інвестиційний процес в Україні можна шляхом покращення

динаміки факторів та умов створення сприятливого бізнес-клімату. Якщо рівень інвестиційної привабливості України підвищиться, це залучить нові іноземні інвестиції. Щодо цього, важливою умовою підвищення інвестиційної привабливості є принципове і якісне реформування економіки, що призведе до покращення індексів, які використовуються потенційними міжнародними інвесторами для оцінки інвестиційної привабливості країни.

Висновки до розділу 2

У сучасній системі міжнародних економічних відносин зростає роль міждержавного інвестиційного співробітництва, що зумовлено об'єктивною необхідністю посилення глобалізації на всіх рівнях. Глобалізація, яка спочатку мала переважно політичний характер, тепер охоплює переважно економічну та фінансову сфери.

Приплив прямих іноземних інвестицій у виробничі сектори зріс на 76% у 2021-2022 роках порівняно з попереднім 2020-21 роком.

Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 129 552 млрд. дол. США. В основному, це зумовлено збільшенням інвестицій таких країн, як: Австралія, Нідерланди, Велика Британія та ін. Зменшення обсягів вихідних потоків іноземних інвестицій спостерігається в: Естонії, Греції, Болгарії, Люксембурзі та Мексиці.

Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 155 851 млрд. дол. США.

Вихідні та вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. та їх зміна зумовлені наступними факторами: зі збільшенням попиту компанії на інвестиційних капітал, він надходить в країну, тоді як зі збільшенням попиту компанії на певний природний ресурс вона направляє інвестиції в країну, де знаходиться ресурс.

Для аналізу реальної ситуації з прямих іноземних інвестицій в Україні,

доцільно розглянути це питання з двох точок зору. Одне – війна з росією, а інше – тіньова економіка.

Інвестори використовують спеціальні (офшорні) компанії в таких країнах, як Кіпр та Нідерланди платять менше податків, отримують спеціальний статус, а потім реінвестують капітал в Україну. Відтік ПІІ з Кіпру в 2021 році становив 232,632,4 млн євро до Європи та 72 498,9 млн євро до США. Найбільші частки ПІІ у 2018 р. текли до Німеччини, США, Франція, Китай і Польща. Хороший приклад спеціальної (офшорної) компанії є нідерландська компанія VimpelCom3. Можна зробити висновок, що основні проблеми ПІІ пов'язані з тіньовою економікою та корупційними схемами. ПІІ через офшорні компанії змінюють лише кількість надходжень інвестицій в Україну, але не їх якість. У цьому випадку реальна економічна ситуація не покращується.

Другою найбільшою проблемою для ПІІ в Україні є незахищеність, військові ризики та руйнування інфраструктури, що призвело до зменшення потоків ПІІ (як припливу, так і відтоку). Коли ми говоримо про інвестиції, важливо не забувати про збалансованість інвестицій, тобто баланс між ризиками та прибутками (доходами). У такому випадку більшість іноземних інвесторів шукатимуть стабільні та скромні прибутки (прибуток на капітал) разом із високими гарантії збереження капіталу.

Україна має великий внутрішній ринок, підтверджений сільськогосподарський потенціал, енергетичні та мінеральні ресурси та стратегічне географічне розташування, що робить її транзитним вузлом і воротами до Європи та Євразії.

Для оцінки інвестиційної привабливості України ми пропонуємо використовувати Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс інвестиційної привабливості ЕВА та Індекс екологічної ефективності.

Для отримання узагальненого показника інвестиційної привабливості України на основі розглянутих міжнародних індексів пропонується визначати Загальний індекс інвестиційної привабливості країн як середнє значення індексів.

Загальний індекс інвестиційної привабливості України свідчить про покращення інвестиційного клімату в 2016-2017 роках і його погіршення в 2018-2020 роках, внаслідок чого Україна залишається в зоні ризикованого інвестування.

Підтримати інвестиційний процес в Україні можна шляхом покращення динаміки факторів та умов створення сприятливого бізнес-клімату.

Важливою умовою підвищення інвестиційної привабливості є принципове і якісне реформування економіки, що призведе до покращення індексів, які використовуються потенційними міжнародними інвесторами для оцінки інвестиційної привабливості країни.

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Національна економіка в умовах глобалізації є одним із суб'єктів глобального ринку. Інтеграція національної економіки у світову відбувається на основі різноманітних форм зовнішньоекономічної діяльності. Основою сучасної глобалізації разом із торгівлею є міжнародний рух і переплетення капіталу, розширення транскордонної співпраці на сферу виробництва та структуру власності.

У міжнародних рейтингах конкурентоспроможності Україна традиційно входить до країн, що розвиваються. Слід зазначити, що такі країни характеризуються підвищеною політичною та економічною нестабільністю, несприятливим інвестиційним кліматом та високими економічними ризиками.

Правова база, що регулює ПІІ в країнах, що розвиваються, традиційно була дуже різноманітною. Це зумовлено суттєвими відмінностями політики цих держав щодо іноземного капіталу та цілями інвестиційної політики, що проводиться пропорційно національним інтересам. Залежно від ступеня державного регулювання інвестиційної діяльності виділяють пасивні та активні методи. Види засобів впливу поділяються на:

- макроекономічні;
- мікроекономічні;
- інституційний.

Використання пасивного методу засноване на:

- забезпечення учасників господарської діяльності інформацією, пов'язаною з умови виробничо-збутової діяльності, перспективи соціально-економічного розвитку держави;
- визначення пріоритетів та розробка індикативного плану економічного відновлення.

Ці параметри визначаються заходами бюджетної, податкової та грошово-кредитної політики. Реалізація дефляційної грошово-кредитної політики шляхом

підвищення обов'язкових резервів та облікової ставки знижує ліквідність банківської системи та обмежує кредитні операції, що призводить до скорочення джерел фінансування інвестиційних процесів. Зменшення облікової ставки відсотка призводить до зменшення вартості кредитних ресурсів, а отже, до збільшення можливостей фінансування більшої кількості інвестиційних проектів.

До податкових заходів, спрямованих на регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності, належать:

- зниження податкових ставок;
- податковий кредит;
- податкові канікули;
- інвестиційні знижки;
- звільнення від оподаткування частини прибутку, що спрямовується на фінансування капіталу інвестиції;
- переваги непрямого оподаткування.

Крім того, необхідність стимулювання підприємницької та інвестиційної діяльності в Україні серйозно суперечить цілям фіскальної політики. Але збереження поточного напрямку кредитної політики для бізнесу, монетарної політики та політики обмінного курсу, все ще підтримує стабільну базу для оподаткування. Те саме можна сказати про наслідки цих заходів монетарної політики.

Важливим мікроекономічним інструментом регулювання інвестицій є амортизаційна політика держави, за допомогою якої визначаються не тільки розміри власних коштів організацій, які збираються розгорнути інвестиційну діяльність, але й темпи, а також характер відтворення, норма оновлення основних засобів. Прискорена амортизація активів повинна проводитися відповідно до міжнародних стандартів, знижувати ризики довгострокових інвестицій та зменшувати втрати, пов'язані з моральним зносом основних засобів. Відповідно до накопиченого досвіду державного регулювання іноземного інвестування в країнах з ринковою економікою існує три моделі, які наведені на рисунку 3.1.

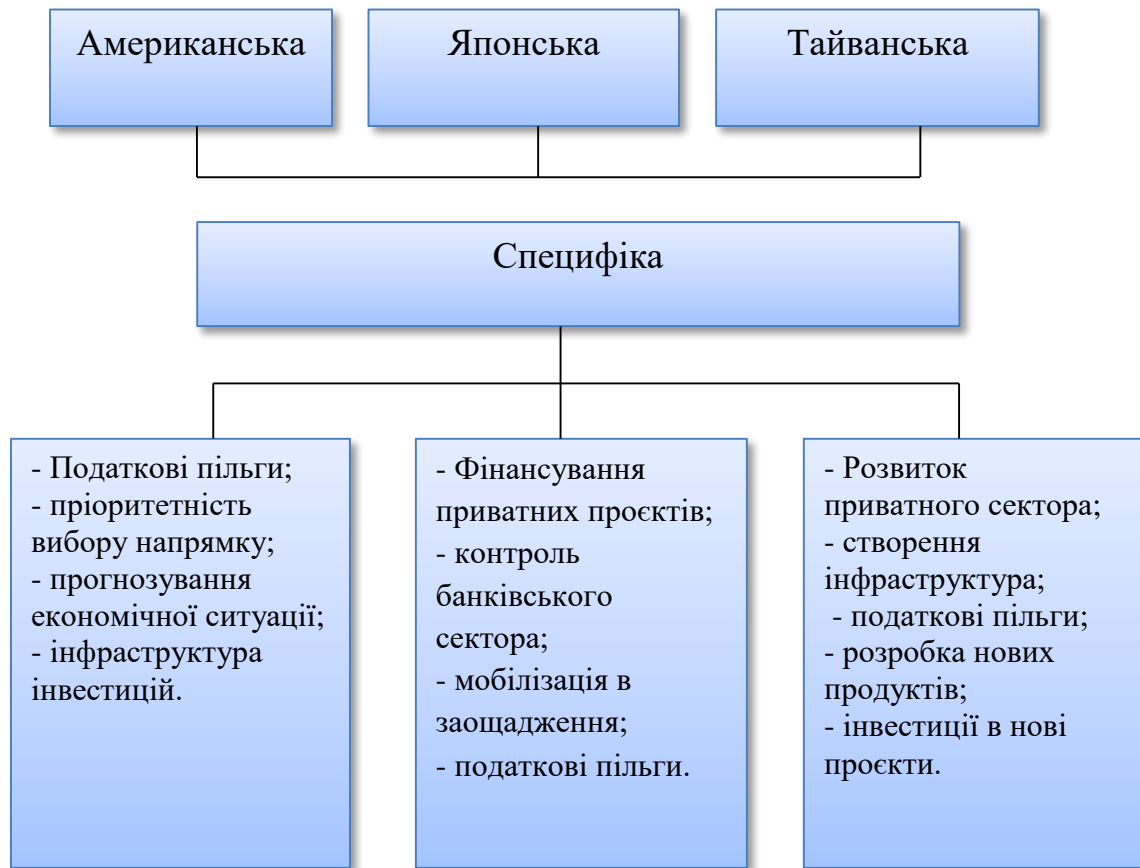

Рис.3.1. Моделі державного регулювання ІІІ

Ці моделі базуються на певних заходах стимулювання. Країни з усталеною «американською» моделлю (США, Іспанія, Італія) відводять основну стимулюючу роль податковим пільгам для інвестицій приватного сектора в контексті послідовної ліберальної макроекономічної політики з використанням механізмів ціноутворення та процентних ставок. Основним механізмом контролю ефективного розподілу інвестицій у цій моделі є фондова біржа (відповідно розвинутий ринок цінних паперів).

До функцій держави належать:

- узгодження напрямів інвестиційних ресурсів (з урахуванням пріоритетності напрямки);
- аналіз інформації про стан і розвиток національної економіки та його поширення;
- прогнозування економічної ситуації;

- інвестування в інфраструктуру (насамперед інфраструктуру фінансового ринку).

До недоліків «американської моделі» можна віднести:

- відсутність факторів стимулювання заощаджень;
- неможливість швидкого збільшення заощаджень.

«Японська» модель, яка використовується в Японії, Великій Британії, Канаді, Австрії, пов'язана з державним фінансуванням приватних проектів на основі взаємодії державних структур і приватного бізнесу. Держава контролює банківський сектор і мобілізує заощадження населення, які надає корпораціям на вигідних умовах, враховуючи кооперацію та суворе дотримання ними своїх зобов'язань. Інвестиції в інфраструктуру координуються створеними урядом дорадчими радами відповідно до потреб конкретної фірми. Необхідною умовою реалізації цієї моделі є наявність сильного приватного сектору та ефективного державного управління. Податкові пільги в цій моделі є формою субсидій, за допомогою яких держава підтримує підприємства, здатні досягти збільшення обсягів і покращення якості продукції, а також подальшого збільшення надходжень до бюджету в обсязі, більшому, ніж сума надання державної допомоги. Стимулювання пріоритетних галузей через податковий механізм характерне для перехідних економік. Його використовували такі країни, як Японія, Тайвань, Республіка Корея. Перевагою цієї моделі є можливість накопичення значних ресурсів для реалізації масштабних інвестиційних проектів. Основними недоліками є політизація процесу інвестиційного планування та ймовірність зміни в гіршу сторону основних монетарних параметрів.

Змішана «тайванська» модель, яка використовується не тільки на Тайвані, але і в Китаї, включає інструменти як «американської», так і «японської» моделей. Вона базується на розробці та впровадженні регуляторних механізмів, спрямованих на координацію приватних інвестиційних рішень.

У той же час передбачається, що приватний сектор, пов'язаний з експортом товарів і послуг, володіє інформацією про інвестиційний ринок і поточні проекти. Завдання держави – надати таким фірмам активну підтримку шляхом створення

необхідної інфраструктури, надання податкових пільг, забезпечення доступності участі в розробці нових продуктів і технологій, а також інвестиційних планів шляхом фінансування проектної діяльності, науково-дослідних лабораторій (R&D). В умовах світової кризи позитивною тенденцією є те, що багато фінансових установ і незалежних установ все ще вважають Україну найбільш привабливою країною для інвестицій. Особливістю України як приймаючої країни можна вважати те, що більше, ніж надходження капіталу в країну, це реімпорт внутрішніх активів, раніше вивезених з країни та згодом залучених під виглядом ПІІ. Аналіз переваг і недоліків іноземних моделей стимулювання іноземного інвестування показує, що не потрібно обмежувати діяльність державного та приватного капіталу щодо стимулювання та залучення ПІІ. В умовах глобалізації це в принципі неможливо. Тим не менш, необхідно більш виважено підходити до проблеми залучення та використання іноземних інвестицій в Україну, участі країни в міжнародному русі капіталу.

Тут має бути чітка позиція держави, виражена в таких положеннях:

- надання рівних прав і можливостей (у тому числі в податковому та митному регулюванні) як національним, так і іноземним інвесторам, поважаючи національні інтереси;
- охорона стратегічних ресурсів (насамперед природних) України;
- обмеження іноземних інвестицій у «закриті», стратегічні галузі економіки.

Проведений аналіз дав змогу зробити висновок про домінуючу роль державних інституцій у процесі залучення іноземних інвестицій. Ця роль полягає в гармонізації національного законодавства з міжнародно-правовими нормами та наданні спеціальних преференцій і податкових пільг, які заохочують інвестиції у виробництво, інноваційну та науково-дослідну діяльність.

Галузевий склад економіки України свідчить про постіндустріальний тип розвитку, споживчу модель економіки, відсутність змін у технологічній структурі та стримування інвестиційної активності, імпортозалежність, сировинний тип економіки за рахунок високого експорту. частка. Крім того, в Україні формуються передумови для структурної модернізації за рахунок підвищення норми

накопичення до 33% у 2015-2019 роках, зокрема, у вторинному секторі економіки. Це свідчить про необхідність урахування особливостей галузевого складу економіки України при формуванні державної структурної політики з метою забезпечення довгострокового економічного зростання. Враховуючи переважання в Україні вторинного та третинного секторів, доцільно стимулювати розвиток сфери послуг, що забезпечить зростання вторинного сектору через розвиток інновацій. Наприклад, важливо забезпечити державне фінансування науково-дослідних установ і впровадження їхніх технологічних розробок приватним сектором.

Основними шляхами покращення інвестиційного клімату України є:

1. створення стабільної податкової системи, яка б забезпечила необхідний обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування економіки, забезпечення умов для подальшої інтеграції України у світове господарство;
2. боротьба з корупцією;
3. розвиток корпоративного менеджменту, який має сприяти покращенню інвестиційного клімату та орієнтуватися на поступове наближення правової бази корпоративного управління до законодавства ЄС;
4. надання довгострокового банківського кредитування;
5. розвиток фондового ринку, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування;
6. створення спеціального інвестиційного режиму на території торії з непривабливими соціально-економічними умовами; залучення інвестицій у перспективні галузі;
7. запровадження механізму страхування за- ризику іноземних інвестицій;
8. гарантування стабільності інвестиційного законодавства ції та оподаткування;
9. розвиток інфраструктури по всій Україні;
10. боротьба з інфляцією;
11. надання додаткових пільг іноземному інвестору шляхом прийняття певних національних правових актів для заохочення її діяльності в Україні.

Механізм управління інвестиційною політикою – це система ключових компонентів, які регулюють процес розробки та реалізації інвестиційних рішень підприємства, що є запорукою сталого розвитку економіки країни. При формуванні та реалізації інвестиційної політики необхідно дотримуватись принципів сталого розвитку в контексті врахування соціальних, економічних та екологічних аспектів як всередині підприємства, так і поза ним, а також враховувати етап життєвого циклу інвестиційної політики підприємства. Загалом необхідність формування та впровадження передових напрямів інвестиційної політики України пояснюється проведенням реформ в економіці та соціальній сфері.

Висновки до розділу 3

В умовах розвитку ринкової економіки одним із глобальних показників стабільного розвитку держави та її потенціалу є рівень відкритості економіки та її інвестиційна привабливість. Це сукупність факторів, в яких функціонує національна економіка, які здатні зацікавити або відштовхнути потенційних інвесторів. Тому інвестиційна привабливість є основною умовою формування благополучного клімату держави.

Макрополітичні ризики України мають сильний негативний вплив на країну інвестиційна привабливість. Основні вузькі місця розвитку інвестицій кліматом в Україні є високий рівень корупції та тіньової економіки (особливо офшори).

Інвестори приходять у країну, де є привабливе середовище для розвитку бізнесу, де є чіткі та прозорі закони, спрямовані на підтримку бізнесу, де є інфраструктура для розвитку бізнесу. Чим розвинене середовище, тим привабливіше воно для прямих іноземних інвестицій. Чіткість, передбачуваність і впевненість у завтрашньому дні – ось що в першу чергу має дати країна інвестору.

Основними шляхами покращення інвестиційного клімату країни є:

1. створення стабільної податкової системи, яка б забезпечила необхідний

обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування економіки, забезпечення умов для подальшої інтеграції України у світове господарство;

2. боротьба з корупцією;

3. розвиток корпоративного менеджменту, який має сприяти покращенню інвестиційного клімату та орієнтуватися на поступове наближення правової бази корпоративного управління до законодавства ЄС;

4. надання довгострокового банківського кредитування;

5. розвиток фондового ринку, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування;

6. створення спеціального інвестиційного режиму на території торії з непривабливими соціально-економічними умовами; залучення інвестицій у перспективні галузі;

7. запровадження механізму страхування за- ризику іноземних інвестицій;

8. гарантування стабільності інвестиційного законодавства ції та оподаткування;

9. розвиток інфраструктури по всій Україні;

10. боротьба з інфляцією;

11. надання додаткових пільг іноземному інвестору шляхом прийняття певних національних правових актів для заохочення її діяльності в Україні.

При формуванні та реалізації інвестиційної політики необхідно дотримуватись принципів сталого розвитку в контексті врахування соціальних, економічних та екологічних аспектів як всередині підприємства, так і поза ним, а також враховувати етап життєвого циклу інвестиційної політики підприємства. Загалом необхідність формування та впровадження передових напрямів інвестиційної політики України пояснюється проведенням реформ в економіці та соціальній сфері.

ВИСНОВКИ

Залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на загальне становлення економіки сьогодні є одними з найважливіших. Міжнародні інвестиції посідають провідні позиції в структурі пріоритетів, зокрема і української економіки.

Українська економіка не може забезпечити економічну відбудову після війни і потребує нових можливостей для свого розвитку. Прямі іноземні інвестиції є важливим інструментом, який може допомогти. Вони забезпечують капітал, необхідний для підвищення прибутковості економічних секторів.

Значна кількість тлумачень поняття «інвестиції» у сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі зумовлена широтою сутнісних сторін даного поняття. Сучасна наукова література пропонує різноманітні визначення категорії «інвестиції». Слід зазначити, що всі ці визначення є певною мірою дискусійними, проте їх об'єднує наявність прибутку (приросту капіталу) як мети і кінцевого результату, а також присутність матеріально-технічних ресурсів як невід'ємної складової економічної діяльності. Іноземні інвестиції є найбільш бажаним капіталовкладенням для економік, що розвиваються, оскільки дозволяють реалізувати значні проекти. Також в країну приходять прогресивні технології, нові методи корпоративного управління тощо. Тому залежно від рівня контролю над підприємством іноземні інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

Інвестиційна привабливість поєднує в собі систему формальних і неформальних критеріїв і виступає узагальнюючим показником, що підтверджує корисність капітальних вкладень у досліджуваний потенційний об'єкт інвестування.

Основний рух міжнародного капіталу – прямі іноземні інвестиції – зазнає особливих змін, зумовлених різними економічними умовами. Загалом рух міжнародного капіталу відіграє важливу роль у економічному функціонуванні багатьох країн і стимулює їх розвиток до якісно нових рівнів розвитку.

Іноземний інвестор може інвестувати в бізнес за кордоном трьома основними способами:

1. Вертикальні прямі інвестиції;
2. Горизонтальні прямі інвестиції;
3. Конгломератні інвестиції.

Міжнародні інвестиції посідають провідні позиції в структурі пріоритетів української економіки. Міжнародні інвестиції мають різні інвестиційні характеристики та цільову спрямованість, різні види та форми, обсяги, строки та джерела.

У сучасній системі міжнародних економічних відносин зростає роль міждержавного інвестиційного співробітництва, що зумовлено об'єктивною необхідністю посилення глобалізації на всіх рівнях. Глобалізація, яка спочатку мала переважно політичний характер, тепер охоплює переважно економічну та фінансову сфери.

Приплив прямих іноземних інвестицій у виробничі сектори зріс на 76% у 2021-2022 роках порівняно з попереднім 2020-21 роком.

Вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 129 552 млрд. дол. США. В основному, це зумовлено збільшенням інвестицій таких країн, як: Австралія, Нідерланди, Велика Британія та ін. Зменшення обсягів вихідних потоків іноземних інвестицій спостерігається в: Естонії, Греції, Болгарії, Люксембурзі та Мексиці. Вихідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. показують позитивну динаміку. Їх загальне збільшення становить 155 851 млрд. дол. США.

Вихідні та вхідні потоки іноземних інвестицій в світі за 2020-2022 рр. та їх зміна зумовлені наступними факторами: зі збільшенням попиту компанії на інвестиційних капітал, він надходить в країну, тоді як зі збільшенням попиту компанії на певний природний ресурс вона направляє інвестиції в країну, де знаходиться ресурс.

Для аналізу реальної ситуації з прямих іноземних інвестицій в Україні, доцільно розглянути це питання з двох точок зору. Одне – війна з росією, а інше – тіньова економіка.

Інвестори використовують спеціальні (офшорні) компанії в таких країнах, як Кіпр та Нідерланди платять менше податків, отримують спеціальний статус, а потім реінвестують капітал в Україну. Відтік ПІІ з Кіпру в 2021 році становив 232,632,4 млн євро до Європи та 72 498,9 млн євро до США [Центральний банк Кіпру. 2021]. За даними Dutch Trade in Facts and Figures, найбільші частки ПІІ у 2018 р. текли до Німеччини, США. Франція. Китай і Польща.

Можна зробити висновок, що основні проблеми ПІІ пов'язані з тіньовою економікою та корупційними схемами. ПІІ через офшорні компанії змінюють лише кількість надходжень інвестицій в Україну, але не їх якість. У цьому випадку реальна економічна ситуація не покращується.

Другою найбільшою проблемою для ПІІ в Україні є незахищеність, військові ризики та руйнування інфраструктури, що призвело до зменшення потоків ПІІ (як припливу, так і відтоку).

Коли ми говоримо про інвестиції, важливо не забувати про збалансованість інвестицій, тобто баланс між ризиками та прибутками (доходами). У такому випадку більшість іноземних інвесторів шукатимуть стабільні та скромні прибутки (прибуток на капітал) разом із високими гарантії збереження капіталу.

Україна має великий внутрішній ринок, підтверджений сільськогосподарський потенціал, енергетичні та мінеральні ресурси та стратегічне географічне розташування, що робить її транзитним вузлом і воротами до Європи та Євразії.

Для оцінки інвестиційної привабливості України ми пропонуємо використовувати Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс глобальної конкурентоспроможності, Індекс інвестиційної привабливості ЕВА та Індекс екологічної ефективності.

Загальний індекс інвестиційної привабливості України свідчить про покращення інвестиційного клімату в 2016-2017 роках і його погіршення в 2018-2020 роках, внаслідок чого Україна залишається в зоні ризикованого інвестування.

Підтримати інвестиційний процес в Україні можна шляхом покращення динаміки факторів та умов створення сприятливого бізнес-клімату.

Важливою умовою підвищення інвестиційної привабливості є принципове і якісне реформування економіки, що призведе до покращення індексів, які використовуються потенційними міжнародними інвесторами для оцінки інвестиційної привабливості країни.

У міжнародних рейтингах конкурентоспроможності Україна традиційно входить до країн, що розвиваються. Слід зазначити, що такі країни характеризуються підвищеною політичною та економічною нестабільністю, несприятливим інвестиційним кліматом та високими економічними ризиками.

В умовах світової кризи позитивною тенденцією є те, що багато фінансових установ і незалежних установ все ще вважають Україну найбільш привабливою країною для інвестицій. Особливістю України як приймаючої країни можна вважати те, що більше, ніж надходження капіталу в країну, це реімпорт внутрішніх активів, раніше вивезених з країни та згодом залучених під виглядом ПІІ.

Проведений аналіз дав змогу зробити висновок про домінуючу роль державних інституцій у процесі залучення іноземних інвестицій.

Основними шляхами покращення інвестиційного клімату країни є:

1. створення стабільної податкової системи, яка б забезпечила необхідний обсяг надходжень до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування економіки, забезпечення умов для подальшої інтеграції України у світове господарство;

2. боротьба з корупцією;

3. розвиток корпоративного менеджменту, який має сприяти покращенню інвестиційного клімату та орієнтуватися на поступове наближення правової бази корпоративного управління до законодавства ЄС;

4. надання довгострокового банківського кредитування;

5. розвиток фондового ринку, забезпечення прозорості діяльності інститутів спільного інвестування;

6. створення спеціального інвестиційного режиму на території торії з непривабливими соціально-економічними умовами; залучення інвестицій у перспективні галузі;

7. запровадження механізму страхування за- ризику іноземних інвестицій;

8. гарантування стабільності інвестиційного законодавства цієї та оподаткування;

9. розвиток інфраструктури по всій Україні;

10. боротьба з інфляцією;

11. надання додаткових пільг іноземному інвестору шляхом прийняття певних національних правових актів для заохочення її діяльності в Україні.

При формуванні та реалізації інвестиційної політики необхідно дотримуватись принципів сталого розвитку в контексті врахування соціальних, економічних та екологічних аспектів як всередині підприємства, так і поза ним, а також враховувати етап життєвого циклу інвестиційної політики підприємства. Загалом необхідність формування та впровадження передових напрямів інвестиційної політики України пояснюється проведенням реформ в економіці та соціальній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк И.А. Управление финансовыми ресурсами предприятия. К.: Эльга, 2011. 574 с.
2. Борщ Л. М. Инвестування: теорія і практика: монографія. Київ: Знання, 2005. 470 с.
3. Вовк В. М. Інвестування : навч. посібник. Паславська. Дрогобич, 2011. 465 с.
4. Вовк В. М. Інвестування та його оптимізаційні моделі : навч. посібник. Львів, 2009. 286 с.
5. Гудзь О. Є., Стецюк П.А. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. 223 с.
6. Гук О. В., Шендерівська Л. П., Мохонько Г. А. Інвестування інноваційної діяльності: начальний посібник для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 073 Менеджмент. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Видавництво «Політехніка», 2022. 186 с.
7. Кейнс Д. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей: пер. с англ. - Москва : Прогресс, 1978. 494 с.
8. Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єв О.Ю., Босак А.О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: Практикум. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Вікар, 2015. С. 258.
9. Колосюк А.М. Інвестування: методичні рекомендації. Луцьк: ПП «Поліграфія», 2020. 48 с.
10. Кравчук І. П., Попадюк О. В., Лучик О. І. Інвестування: опорний конспект лекцій. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. 120с.
11. Крамаренко К. М. Прямі іноземні інвестиції у системі міжнародних фінансів. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8781> (дата звернення: 20.03.2023).
12. Крилова І. Г., Христенко О. А. Основи інвестування: методичні рекомендації для практичних занять і самостійної роботи здобувачів вищої освіти

ступеня «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент», 074 (281) «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання, Миколаїв: МНАУ, 2020. 134 с.

13. Макконелл К. Р., Брю С. Л. Економікс: принципи, проблеми, політика/ [пер. с 16-го англ. изд.]. Москва: ИНФРА-М, 2007. 940 с.

14. Масляк М. М. Прямі іноземні інвестиції у системі міжнародних економічних відносин. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Наукової конференції студентів*. Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2022. С. 91–93.

15. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз : навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 276 с.

16. Моложен А. С. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу в системі міжнародних економічних відносин. *«Світ економічної науки. Випуск 4»*: матеріали міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції економічного спрямування. Тернопіль, 2018. С. 141–143.

17. Насалик В., Баглей Р. Етапи формування стратегії залучення іноземних інвестицій. Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів. Тернопіль:ЗУНУ, 2023. С.49-50.

18. Негрич О. Критерії класифікації форм прямого іноземного інвестування. *Критерії класифікації форм прямого іноземного інвестування*. Схід. 2012. № 4 (118). С. 53–56.

19. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. - 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання. 2005. 662 с.

20. Свідер О. П. Відмітні характеристики категорії «прямі іноземні інвестиції». *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 13. С. 39–44.

21. Фішер С., Дорйбуш Р., Шмалензі Р. Економіка. Мосва: Дело ЛТД.

1995. 864 с.

22. Шепель О. Міжнародні інвестиції у системі національної економічної стійкості. *Міжнародні відносини*. 1(55). 2022 С. 67–71.
23. Юдина С. В., Пирогов С. О. Вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток країни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 18. Ч.3. С. 152–157.
24. A look into foreign direct investment trends. URL: <https://www.investopedia.com/articles/investing/030813/look-foreign-direct-investment-trends.asp> (дата звернення: 18.03.2023).
25. Agriculture, value added (% of GDP) World Bank. World Development Indicators.– URL: <http://data.worldbank.org/indicator/NV.AGR.TOTL.ZS?view=chart>
26. Akhmetzyanova, T.L. (2010). Analysis of domestic and foreign investment experience: models of foreign investment policy. Bulletin BIST. # 5.
27. Bartels Frank, L. (2009). FDI Policy Instruments: Advantages and Disadvantages. Strategic Research and Regional Analyses Unit. UNIDO. S. A. de Crombrughe. Associate Economic Affairs Officer. UNCTAD. Vienna. Electronic text data. URL: http://www.unido.org/fileadmin/user_media/Publications/RSF_DPR/WP012009_Ebook.Pdf
28. Direct investment. URL: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/marketing/international-marketing/direct-investment/> (дата звернення: 18.03.2023).
29. European Business Association (2020), Official website the European Business Association. URL: <https://eba.com.ua>
30. FDI forecasts and trends to watch in 2023. URL: <https://www.investmentmonitor.ai/features/fdi-forecasts-and-trends-to-watch-in-2023/> (дата звернення: 18.03.2023).
31. Foreign Direct Innovation. (2011). The effect of FDI on innovation in the UK and what to do about it. NESTA. URL: <http://www.nesta.org.uk/library/documents/FDI.Pdf>.

32. Foreign direct investment forecast 2023/2024. URL: <https://tradingeconomics.com/forecast/foreign-direct-investment?continent=africa> (дата звернення: 18.03.2023).
33. Foreign Direct Investment Statistics: Data, Analysis and Forecasts. URL: <https://www.oecd.org/investment/statistics.htm> (дата звернення: 18.03.2023).
34. Foreign direct investment. URL: <https://opentext.wsu.edu/mktg360/chapter/2-5-foreign-direct-investment/>(дата звернення: 18.03.2023).
35. Global foreign direct investment rebounded strongly in 2021, but the recovery is highly uneven. URL: <https://unctad.org/news/global-foreign-direct-investment-rebounded-strongly-2021-recovery-highly-uneven> (дата звернення: 18.03.2023).
36. IMF. Balance of Payments Manual. 6-th ed. Washington DC: IMF (2009). URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>
37. Kochemasova, A.V. (2013). World experience in attracting foreign direct investment in the context of economic globalization. URL: <http://www.cepd.gov.tw/encontent/m1.aspx?sNo=0014259>
38. Michael, D., Bodkin, Ronald, G., Hsiao, Cheng. (1996). Econometric models, techniques, and applications. London Prentice-Hall International, Inc.
39. Mihus, I.P., Kochanova, D.D. (2013). International Scientific and Practical Conference "Prospects of management activities of business entities in the context of economic security". URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/98/1/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86-29-31.03.2013.pdf#page=200>
40. Ratnayake, R. (2010). Regional mechanisms for attracting FDI and other long-term private investment towards inclusive and sustainable investment in Asia and the Pacific. UNESCAP. Expert Group Meeting on Regional Cooperation on Financing for Development. 15–16. New York. URL: <http://www.un.org/esa/ffd/msc/regionalcooperation/PPT/Ratnayake.Pdf>
41. Rumyk, I. (2019). A Strategy for financial support for food production.

Science Notes of KROK University, 4 (56), 64-73. URL:<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-64-73>

42. Rumyk, I. (2020), Rozvytok finansovoho sektoru: stan, finansova inkluziia, viziia ta stratehiiia dii [Financial sector development: status, financial inclusion, vision and strategy], Sotsialno-ekonomichni ta pravovi aspekty rozvytku suspilstva [Socio-economic and legal aspects of society development], "KROK" University, Kyiv, pp. 132-145.

43. Rumyk, I.I. (2020). Food security of the state: questions of theory, methodology and practice: monograph. Kyiv: University of Economics and Law "KROK", 420 p. [in Ukrainian]. 21. Pylypenko, O., Matviienko, H., Putintsev, A., Vlasenko, I., Onyshchuk, N. Government tax policy in the digital economy. Cuestiones Políticas. 2022-03-07. DOI: 10.46398/cuestpol.4072.15

44. Socioeconomic Data and Applications Center (2021). Environmental Performance Index, 2020. Retrieved December 21, 2021, from [at:https://sedac.ciesin.columbia.edu/data/collection/epi/sets/browse](https://sedac.ciesin.columbia.edu/data/collection/epi/sets/browse)

45. Statistical Yearbook of Ukraine (2021). URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf

46. The Global Competitiveness Report 2019. WEF. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

47. Trend on Foreign Direct Investment (FDI) in India. URL: <https://www.nextias.com/current-affairs/30-07-2022/trend-on-foreign-direct-investment-fdi-in-india> (дата звернення: 18.03.2023).

48. Types of investment. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/types-investment> (дата звернення: 18.03.2023).

49. Vasileva, M.V. (2009). Macro-level parameters and guidelines for the implementation of the concept of socio-economic development of Russia. National interests: priorities and security. №17.

50. Vasilieva, M.V., Maliy, N., Perekrestova, L.V. (2008). Financial policy. Rostov-on-Don: Phoenix.

51. Willem, D. (2006). Foreign Direct Investment and Development: An

historical perspective. Background paper for World Economic and Social Survey for 2006. Commissioned by UNCTAD. URL: www.odi.org.uk/resources/docs/850.pdf

52. World Bank (2020). Doing Business Data. Retrieved December 13, 2021, from <https://www.doingbusiness.org/en/data>

53. World Economic Forum (2020). Report Global Competitiveness 2018. Retrieved December 21, 2021, from at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>

54. World Economic Outlook (2021). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/April/>.

55. World Investment Report (2011). "Ways of organizing non-equity international production and the development of UNCTAD". URL: <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/investments2011.pdf>.

56. Zubchenko, L.A. (1993). Modern theories of foreign economic relations. Final report on the results of expert work on topical issues socio-economic strategy for the period up to 2020-2030 Strategy: a new model of growth - a new social policy.

57. Команда EPI (2020). Індекс екологічної ефективності. URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/component/epi>

ДОДАТКИ

Додаток А

